22255/F

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

SISTENS

CIRCA VARIOLARVM DISTRIBVTIONEM IN PRIMIS RATIONE FEBRIVM CVM IIS CONIVNCTARVM QVAEDAM ANALECTA

QVAM

EX CONSENSV INCLYTI ORDINIS MEDICORVM

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

SVB PRAESIDIO

VIRI ILLVSTRIS ATQVE EXPERIENTISSIMI

PHILIPPI GEORGII SCHROEDER

PHIL. ET MED. DOCT. HVIVSQVE. PROFESS. PVBL. ORDIN.

ET ARCHIATRI REGII

FAVTORIS AC PRAECEPTORIS SVMME COLENDI

PRO GRADV DOCTORIS

AC PRIVILEGIIS CVM ILLO CONIVNCTIS

LEGITIME CONSEQVENDIS

D. XII. OCTOBR. A. R. S. CIƆ IƆCCLXX

PVBLICE DEFENDET

ISAACVS DANIEL FELLINGER

AQVISGRANENSIS.

GOETTINGAE

EX OFFICINA SCHVLZIANA, curante F. A. ROSENBVSCH.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

SISTENS

CIRCA VARIOLARVM DISTRIBVTIONEM IN PRIMIS RATIONE FEBRIVM CVM IIS CONIVNCTARVM QVAEDAM ANALECTA.

---

§. I.

De argumento, quod, ex legum academicarum praeſcripto, inaugurali ſpecimine exponerem, nec inutili quidem, nec minus tamen difficili, eligendo, mihi curatius meditanti, de morbo tam ſaepe grauiſſimo ac difficillimo, plurimisque pernicioſo, fere neminem mortalium a pluribus iam ſaeculis plane praetereunte, ac fere omnes ſemel modo affligente, notiſſimo nempe illo varioloſo, notatu digniora quaedam viſa paucis explanare, conſilium placuit, praeſertim cum hoc ipſum ab ill. etiam Praeſide, Praeceptore meo

maxime colendo, valde probaretur. Ex hoc nempe, quoad perſpicere mihi hactenus conceſſum, atque per anguſti temporis, a ſtudiis academicis, etiamnum interea ſimul perſequendis, reliqui ſpatium mihi licuerit, veri ſic dicti morbi varioloſi, quoad febrium in primis cum illo coniunctarum, differentias, in praxeos commoda conſtitutas ponderare, meum in animum induxi.

§. II.

Licet enim quam plurimi atque ſuo merito celeberrimi Auctores inde ab ipſo RHAZE ad noſtra ipſa tempora in obſeruandis atque deſcribendis huius morbi, generi humano prae multis aliis tam ſaepe infeſtiſſimi, varietatibus, et in definiendis ſecundum conditiones aegrorum diſcrepantes, medendi methodis diuerſis, neque minus etiam certa in capita diſtribuendis, quo rationalem eius curationem faciliorem redderent, ipſius morbi differentiis, praeclaram omnino et inſignem, vt facile animaduertimus, operam poſuerint, vix tamen ex artis tyronibus aliquem fore exiſtimo, qui conſultis Practicorum operibus iisdemque inter ſe ſollicite collatis, dolorem exinde ſingularem non ſit percepturus, quod multitudo ſpecialiſſimarum cautionum, ab Auctoribus optimis traditarum, atque diſſenſus ille frequens, vt quoad alia multa, ſic et quoad partitiones morbi varias, harumque momenta, obuius hanc etiam doctrinae medicae partem difficultate permoleſta implicet.

§. III.

Ad magna artis haec incommoda aliquantisper imminuenda Medici dudum ex ingenti multitudine obſeruationum ſpecialiſſimarum, inter ſe quam maxime diſcrepan-

ſcrepantium, licet harum quoque notitia medico practico perquam ſimul vtilis immo neceſſaria ſit, varioloſum quoque morbum varia in genera diſtinxerunt. Nos quidem praecipuas primum iſtarum partitionum bonis ab Auctoribus traditarum, breuiter proponemus, dein autem quanti quaelibet momenti ipſa in praxi videatur, quoad perſpicere conceſſum fuerit, ponderare adnitemur. Notiſſima et perquam vulgata variolarum diuiſio, etiam a RHAZE (1) iam propoſita illa eſt in *diſcretas* ſiue *diſtinctas* et *confluentes*, quae a recentiſſimis etiam aetatis noſtrae Practicis prae aliis frequenter vſurpatur; harum vtrasque SYDENHAMVS (2) et LOBBIVS (3) aliique ſubinde vlterius in *regulares* et *anomalas* ſiue *irregulares* diſtribuerunt. Complures etiam Auctores generi inter confluentes et diſcretas intermedio peculiare *cohaerentium* nomen impoſuerunt. Praeter has differentias RHAZES (4) iam memorauit *variolas virides, violaceas, nigras et admodum paruas, albas, duras, verrucoſas, humore vacuas, ad maturitatem difficillime peruenientes, atque duplicatas, materiae abundantiam ſignificantes.* HALY ABBAS (5) has omnes variolarum ſpecies quoque notauit, ſimulque mentionem illarum fecit, *quas petechiae comitarentur*, atque *veſicae illis ſimiles, quas ambuſtio excitare ſolet.* AVICENNA (6) easdem omnes ſpecies pariter memorauit primusque retulit *ſanguineam vrinam, ſimilemque alui deiectionem,* quan-

(1) *Ad Al-Manſor. Lib. X. c. 18. & de variolis et morbill.* ex edit. IO. CHANNING *Londini 1766. Cap. XIV. pag. 191. 193.*

(2) *Opp. vniuerſ. Edit. Leidenſ. 1754. pag. 132.*

(3) *Treatiſe on the Small Pox London 1741. p. 7.*

(4) *in locis citatis, et in libro edit.* CHANNING *p. 195.*

(5) *Theoriae Lib. 8.*

(6) *Canon. lib. 4. Fen. 2.*

quandoque in varioloſis contingentes; mentionem quoque fecit ſpeciei, quam vocat *duplices magnae, in ventre vnius quarum eſt variola alia.* Sed praeterea etiam generalis illa, magni a multis recentiorum habita, morborum praeſertim acutorum in *benignos* et *malignos* diuiſio fere peculiari quodam iure variolis conuenire a non paucis perhibetur; cui diſtinctioni adeo fauent nonnulli, vti MORTONVS (7) et ex recentiſſimis Scriptoribus ill. quoque de HAEN (8) vt plurimum illam habere momenti ad prognoſin et medendi rationem recte conſtituendam contendant. Cl. HILLARY (9) vlteriorem variolarum partitionem, praeter eam in *diſtinctas*, *confluentes*, *contiguas*, *et illas*, *quas maculae petechiales et haemorrhagiae comitarentur*, pro ſubtilibus potius ineptiis, quam vere vtili doctrina habet, contenditque nominatis hiſce ſpeciebus ſingulis, vbi malignae eſſent indolis, *cryſtallinas*, *ſiliquoſas* et *verrucoſas* aliquando intermixtas eſſe. MEADIVS (10), non contentus ordinaria variolarum in diſcretas et confluentes diuiſione, quum non tam a purulentae materiae copia, quam ab aliis rebus circumſtantibus exitium imminere, atque diſcretas confluentibus interdum pernicioſiores animaduerterat, rectius illas diuidi poſſe exiſtimat in *ſimplices* et *malignas* harumque differentias praecipuas ſua ex obſeruatione reperiri tradidit inter *cryſtallinas*, *verrucoſas*, et *ſanguineas*, *ſiliquoſas* FREINDII cryſtallinis ſuis accenſens. Prolixa autem prae aliis partitio eſt, quam cel. tradidit SAVVAGES (11) praeter ſic dictas *ſpurias*, et quidem *lympha-*

(7) *Pyretol. de febr. inflamm. c. VI. edit. Genev. p. 37.*

(8) *Rat. med. P. II. C. III. et alibi paſſim.*

(9) *Eſſay on the Small pox. London 1740. p. 36. 37.*

(10) *De variolis et morbillis libro, edit. Goett. p. 16. et ſqq.*

(11) *Noſol. method. Tom. II. P. I. p. 367. ſqq.*

lymphaticas, duodecim enumerans variolarum verarum ſpecies *diſcretarum* nempe ſeptem, 1. *benignas ſ. regulares* SYDENHAMI 2. *anomalas eiusdem*, 3. *eiusdem dyſenteriodes.* 4. *veſiculares ſ. cryſtallinas Meadii.* 5. *huius verrucoſas.* 6. *huiusque ſiliquoſas.* 7. *miliares* HELVETII; poſtea et quinque *confluentium*, nempe 1. SYDENHAMI *regulares*, 2. *cryſtallinas* HELVETII. 3. *cohaerentes illius*, *quae confluentium malignarum eiusdem Auctoris alteram ſpeciem ſiſtunt*, *cum interuallis miliaribus*, *aut purpuratis.* 4. *nigras Sydenhami vel ſanguineas* MEADII 5. *corymboſas*, *ab* HELVETIO *deſcriptas.* Ratione Febris autem, quae puſtulas varioloſas comitatur et praecedit, alii nullam memorant peculiarem diſcrepantiam, niſi quae ex varietate vel corporibus aegrotantium inhaerentis conditionis, vel epidemicae conſtitutionis, annique temporum ac tempeſtatum, vel etiam diuerſae miasmatum virulentiae, regiminisque diaetae et medelae conditionis, quodammodo concipitur, certa tamen in genera febres non diſpeſcunt; alii harum etiam febrium diſcrimina, diuiſionibus illis paruulgatis variolarum in benignas et malignas, ſiue meliores et peiores, ſiue regulares et anomalas, ſimul comprehendunt. Nonnulli tamen et eiusmodi varia febrium genera, quae et alias tum ſolitaria tum etiam cum imflammationibus, aliisque exanthematibus, atque catarrhis coniuncta occurrunt in variolarum decurſu obuia memorarunt, quorumque accuratior idea aliquam curationi lucem affundere perhibetur; ita enim febris nunc inflammatoriae indolis, nunc vero ab hac aliena eſſe dicitur, nunc lentior quidem, nunc acutior, etiam verioribus quandoque praedita malignitatis characteribus, quibus ſcilicet periculum fere ſola duce experientia innoteſcit, ex cau-

ſis nempe non ſatis certe ac euidenter apparens, quiſque perturbatum inſuper occultiori ex origine ſyſtema neruoſum declarant, et e ſymptomatibus praeſertim, nec ſibi inuicem nec manifeſtiori aegrotantium conditioni reſpondentibus deſumuntur, atque ex his in primis ingenioſus et accuratus ſcriptor, IO. HVXHAM (12) laudari meretur, qui febres cum variolis coniunctas diuerſas, nunc *inflammatorias* nunc *lentas neruoſas*, nunc *malignas ſ. putridas et petechiales* deſcripſit, atque variam his accomodare medendi rationem docuit, vbi ſemper magis ad hoc febrium diſcrimen, quam ad reliquas differentias attendiſſe videtur.

§. IV.

Iam vero ſcrutaturi, quantae vtilitatis ipſa in facienda medicina ſint iſtae variolarum diſtributiones, eam primum conſideremus, qua in diſcretas, confluentes et cohaerentes diſtinguuntur. Vocabulorum, quibus haſce ſpecies denominare ſolemus, explicationem praetermittere licebit, cum notiſſimus ſit illorum de hoc morbo vſus, idemque ex reliqua etiam illorum communi ſignificatione facile colligatur, ſi modo obſeruetur, puſtularum faciei praecipuam hic rationem haberi. Si confluentes tunc variolas oriri aſſumamus, vbi denſiſſimae in facie puſtulae ſimul ac ſemel eruperint, quae auctae in vnam permutentur veſicam varioloſam, in eam facile ſententiam tranſibimus, numero ſaltim confluentes, cohaerentes atque diſcretas differre, morborumque integrorum iisdem coniunctorum diſcrepantiam, quod maiorem puſtularum praeſertim faciei copiam, grauior pluri-

(12) *Eſſay on Fevers Edit. 5. London 1767. p. 126. 127. 128.*

pluribusque et perciuloſioribus ſymptomatibus ſtipata febris comitari ſoleat, vnice in vario ipſorum gradu conſiſtere. Quodſi etiam quis optimorum, qui de hoc morbo ſcripſerunt, Auctorum hiſtorias et aſſerta contulerit, eandem quoque ſententiam ipſorum obſeruatis omnino confirmatam reperiet. Ita enim SYDENHAMVS (13) *ſymptomata*, inquit, *cum diſcretis communia habet et illa variolarum ſpecies, quas confluentes adpellauimus, niſi quod hic atrociora ſint omnia, febris ſcilicet, anxietas, atque aegritudo, vomituritio &c. immanius adfligant, quibus ſignis Medico ſagaci, etiam ante eruptionem, confluentes ſe produnt.* Quae praeterea etiam accuratiſſimus hic ceteroquin obſeruator memorat confluentium in morbo frequentius obuia phaenomena, minorem nempe ad ſudores atque maiorem ad diarrhoeas, antequam erumpant puſtulae, propenſionem, et eruptionem vltra tertium diem rariſſime dilatam, et quae ſunt plura, nequaquam propria plane perpetuaque confluentibus eſſe, per ipſam abunde conſtat experientiam. Ex valde aeſtimatis, ipſoque a BOERHAAVIO etiam maxime laudatis de hoc morbo Scriptoribus, eſt etiam THEOPHILVS LOBB (14), qui de hoc diſcrimine ita ſentit: *By the diſtinct and confluent ſmall pox I do not apprehend two different ſpecies of Diſtempers to be meant, but only that the moſt remarkable difference of the ſame kind of diſeaſe is thereby denoted; for in the confluent Pox it is only a greater degree of the morbid Quality, and of the Quantity of the variolous matter, which makes the various Appearances, and which produces the great variety*

(13) *Opp. vniuerſ. Sect. III. cap. 2. p. 135.*

(14) *Treatiſe on the Small pox p. 6.*

riety of ſymtoms, according to the ſeueral Parts of the Body affected with it. Neque de hac differentia alia eſt ſententia BOERHAVII [15] et HILLARY [16] et MEADII [17] et TISSOTI [18] et Equitis de ROSENSTEIN [19] quorum et aliqui, vti alii etiam plures, hoc diſcrimen haud magni aeſtimare videntur. Quodſi ergo ſic ſe res habeat, nomina confluentium, cohaerentium, diſcretarum variolarum tantum inſeruient maiori medio et minori gradu, qui, ſub reliquis paribus aegrorum conditionibus, locum habeant, diſtinguendis, nec reiicienda quidem ſunt, quod hi gradus certos quodammodo limites habent, qui tamen nec pro ſolis aſſumi debent, cum quam plurimos habeant intermedios, nec vt gradus varias vere diſcrepantes morbi varioloſi ſpecies ſiſtunt, quae diuerſas et cuique proprias medendi rationes poſtulent. Neque dubitauerit etiam in obſeruando ac pro varia indole ſua tractando morbo mediocriter verſatus haud aliis artis praeſidiis confluentes plerumque indigere ac diſcretas copioſiores; eisdem quippe ſymptomatibus et grauitate ac periculo, quae illis frequentiora ſunt, in has pariter non raro incidentibus.

§. V.

Verumtamen, ſi tum indolem ipſius confluentium eruptionis, tum frequentiorem integri cum variolis hisce coniun-

(15) *Aphoriſm. de cogn. & cur. morb. §. 1397.*

(16) *Practical Eſſay on the Small pox p. 42.*

(17) *de variolis & morbillis libro, edit. Gott. p. 16.*

(18) *Avis au peuple ſur ſa ſanté §. 209.*

(19) *Anweiſung zur Kenntniſs und Cur der Kinderkrankh. 2te Ausg. p. 111. 118. 122. 123.*

coniuncti febrilis morbi conditionem propius et accuratius intueamur, certam quandam varioloſi huius confluentium morbi naturam perſaepe ſaltem aut plerumque eſſe, ex probabili et in vſum praxeos proficua coniectura, ſentiendum videtur. Ipſo rerum vſu confirmante, SYDENHAMVS docuit, ante confluentium eruptionem immanius affligere febrem, anxietatem, aegritudinem, vomituritionem; diarrhoeam inſuper etiam aliquando ante eruptionem accidere, illamque ad diem vnum alterumue poſt eandem protrahi; tertio vtplurimum die et nonnunquam citius, raro ſerius, hanc ſpeciem erumpere, ob atrocius tamen aliquando ſymptoma eruptionem ad quartum vel quintum vsque diem differri, verbi gratia ob acutiſſimum dolorem, quaſi nephriticum, vel pleuriticum, vel in artubus rheumaticum, vel ob ingentem ventriculi aegritudinem, cum vomitu enormi; in confluentibus etiam aeque febrem ac alia ſymptomata ad multos dies a puſtularum eruptione aegrum diſcruciare; variolas has nunc eryſipelatis ritu nunc morbillorum erumpere, a quibus non niſi a Medico in his rebus verſatiſſimo diſtinguerentur. Frequente præterea obſeruatione ſatis conſtat, ſaliuationem confluentibus adultiorum, licet nec illa immunes permanere ſoleant copioſioribus diſcretis affecti, perpetuum ſe comitem adiungere, ita quidem vt modo rariſſime deficiat, ipſeque SYDENHAMVS vnicum tantum talem viderit confluentibus laborantem, cui nulla ſuperuenerit ſaliuatio, eandemque frequentius longe abundare in confluentibus ac in diſcretis. Notatu quoque digna eſt illa infantum ſub confluentibus multo maior quam ſub diſcretis ad diarrhoeam pronitas, qua fit, vt fluxus iſte in plerisque, niſi impediatur, ſponte, nunc paulo ſerius, nunc vero citius, per tertium praeſertim et quartum ſtadium, nec raro

B per

per integrum morbi decurſum, et in aegrorum quidem ſalutem, ſuccedat. Attentionem praetera meretur SYDENHAMI conſilium, licet nos quidem tam generaliter illud amplecti nolimus, *vt, ſi vel minimum ſuſpicari liceat, variolas mox erumpentes e confluentium genere futuras eſſe, vt non ſolum ſanguis mittatur, ſed et emeticum propinetur;* (20) quod alibi de confluentium pariter agens curatione ſic proponit: *neceſſe erit ſanguinem primum e brachii venis educere et poſt aliquot horas emeticum eradicatiuum ex infuſione croci metallorum exhibere, quod non ſolum materiam, a qua oriatur aegritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam aegrum ita refocillat, vt iam quaſi ſanus lectulo abeſſe poſſit* (21). Fauſtum quoque hunc emetici exhibiti ſucceſſum, et praegreſſo quidem ſpontaneo colluuiei bilioſae vomitu, enarrata memorabili iuuenis, confluentibus variolis correpti, curatione confirmat (22). Iam vero ſi haec ipſa, obſeruationum inſtar, quas etiamnum experientia ſaepiſſime ſtabiliat, conſideremus, facile perſuadebimur, in confluentium variolarum morbo plerumque, ſi non ſemper vitioſum circa praecordia fomitem haerere, qui tum grauiora illa eruptionem praecedentia, comitantia, et ſubſequentia ſymptomata, tum et ipſam eryſipelati aut morbillis aemulam eruptionem producat. Quem enim rerum in morbis febrilibus obſeruandis frequentior vſus non defecerit, compertum facile habere poterit, quam ſaepe grauiora iſta ſymptomata, quae confluentium variolarum morbum comitantur, et ipſa maior febris vehementia, etiam alias ex primarum viarum colluuie morboſa et praeſertim quidem abundantius bilioſa

(20) *Opp. vniv. p. 146.* *Opp. p. 370.*
(21) *Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole.* (22) *ibid. p. 380.*

lioſa, oriantur, nec forſitan magnam difficultatem is reperiet, in deriuandis eadem ex origine et minori gradu leuaminis, confluentium quam diſcretarum eruptionem plerumque ſubſequentis, et ſaliuationis citiori ac abundantiori in confluentibus impetu, licet vtrumque hoc malum alias etiam habere cauſſas poſſit. Videtur enim obſeruatio omnino docere, ſaliuationem, ceteris fere paribus, magis abundare in corpore quoad primas vias minus puro, et, ex pluribus cauſſis febris, variis cum ſymtomatibus ab eruptione vlterius perſeuerantis, haud infrequentem eſſe, primarum viarum ſordes, praeſertim bilioſas, ſecretionum et excretionum vitio in praecordiis collectas. Annon ergo hinc probabile, variolas confluentes prae diſcretis frequentius coniunctam habere vitioſam et præcipue bilioſam ad primas vias colluuiem? Attamen et vlterius huic argumentationi aliquam addere fidem videtur ipſius confluentium eruptionis cum eryſipelate et morbillis, quibus illa ſimilis eſt, inſtituta comparatio. Quod enim GALENVS (23) innuit, eryſipelas a bilioſo ſucco naſci, eiusque curationi medicamenta quae bilem expurgant, inſeruire, recentiorum complurium obſeruatione, quam et propria cuiusuis probe attenti experientia facile confirmauerit, ſatis comprobatum reperimus. Ita enim de eryſipelate agens docet MEADIVS (24) *Non ſane alius quiuis morbus acutus facilius iteratam purgationem fert, praeſertim vbi cum tumore inflammatio caput obſidet*; ſimiliterque fere cl. BROCKLESBY (25) inter alia vtiliſſima de hoc morbo obſeruata notat: *no acute*

Fever

(23) *Methodi med. L. XIV. c. 1. et 11. edit. Goett. p. 17.*

(24) *Monit, et praecept. med.*

(25) *Oeconom. and Med. Obſeruations London 1764. pag. 143.*

Fever whateuer bears artificial purging ſo early without diſturbance as de eryſipelas. Etiam GVALT. HARRIS (26) ad eryſipelas paulo poſt inſtitutam venaeſectionem carthartica leniora commendat ad *aeſtuantes humores euocandos et bilem praedominantem compeſcendam.* Pariterque IO. FREIND (27) *ſatis mihi,* inquit, *experimentis eſſe edoctus videor, vt pronuntiem in capitis eryſipelate ſi quando cerebro tentato oboriatur coma, delirium, neruorum diſtenſio, aut nullam eſſe ſalutis ſpem, aut purgantia maxime profectura; neque in his rerum anguſtiis expectandum eſſe, quod et in variolis experimur, dum vel febris lenita ſit, vel tumor plane ſubſederit.* Eadem plane ſententia eſt IO. BAPT. BIANCHI (28) et TISSOTI (29), qui ambo et quoad originem et quoad curationem GALENO plane, non quidem ex hypotheſi, ſed obſeruationibus permoti, adſtipulantur. Annon ergo ſecundum haec etiam valde probabile, confluentes, variolas hisque propius accedentes cohaerentes aut contiguas morbum ſiſtere ex variolis et eryſipelate, praeſertim faciei, complicatum? Haec autem, licet arrideat, ſententia minime tamen nos permoueat, vt generalem curationis regulam ad confluentium nomen conſtituendam, nec in aegroto quolibet in praeſentia indicantia, quae cautae non minus ac ſatis efficacis medelae normam praebeant, inquirendum eſſe, exiſtimemus. Sed ſupereſt, vt nonnihil quoque de ſimilitudine confluentium variolarum eruptionis cum illa morbillorum, a SYDENHAMO etiam afferta, ſubnectamus. Longiſſime quidem ab ea me

(26) *Diſſ. Med. et Chirurg. VII pag. 123.*

(27) *Comment. VII in libr. epid. Hipp. edit. Pariſ. 1735. p. 51.*

(28) *Hiſtor. hepat. T. 1. p. 423.*

(29) *Diſſ. de febribus bilioſis Lauſann. 1758. p. 161.*

me abeſſe ſententia fateor, aliquam ex hac ſimilitudine complicationem horum ipſorum exanthematum, quorum nempe vtraque proprium ſuum poſtulare contagium extra omne fere dubium poſitum eſſe exiſtimo, probabili ſatis conſequentia colligi poſſe. Attamen cum haec etiam a SYDENHAMO aliisque propoſita, et per autopſiam ſaepiſſime ſtabilita, conuenientia eruptionis confluentium variolarum cum illa morbillorum eandem quodammodo confirmet, quam declarauimus morbi confluentium varioloſi naturam, nec plane indignam attentione hanc cenſuimus comparationem. Obſeruauit iam RHAZES *inquietudinem et nauſeam et moerorem in morbillis abundare magis quam in variolis, niſi variolae ſint prauae*, indeque concludit (ſecundum verſionem IO. CHANNING) (30), vel pro ipſa cauſſa illorum ſymptomatum habet (ex interpretatione MEADII) (31), *morbillos ex ſanguine oriri admodum bilioſo*. Huic vero vniuerſali aſſertioni licet adſtipulari nolimus, minime raro tamen bilioſae indolis febrem, et quae vomitiones atque alui laxitatem commode ferat, quin etiam ſubinde poſtulet, morbillos, et frequentius quidem ac variolas diſcretas, comitari, complurium Scriptorum fide digniſſimorum teſtimonio, ipſoque rerum vſu, facile confirmari exiſtimamus. Ita enim SYDENHAMVS (32) quoque ſymptomata inter ordinaria morbillorum regularium eruptionem praecedentia refert, aegros vomere, ſaepius tamen laborare diarrhoea, cum deiectionibus ſubuiridis coloris.

(30) *Lib. citat. p. 39.*

(31) *Libell.* RHAZES *latine redd. quem proprio ſuo adiunxit de variol. & morbill. lib. Goett. p. 96. 97.*

(32) *Sect. IV. C. V. Opp. pag. 196.*

coloris. Vomitum quidem, addit SYDENHAMVS, poſt eruptionem morbillorum nunquam obſeruaui, ſed contrarium praeſtantiſſimus TISSOTVS refert, dicens, *J' ai vu quelque fois, qu'un vomiſſement de matieres bilileuſes vn ou deux jours après l'eruption ſoulageoit beaucoup plus que l'eruption même* (33). Non opus videtur plures adducere teſtes; praeterire tamen haud licebit, ill. pariter Praeſidem, prouti Auditoribus ſuis confirmauit, bilioſam morbilloſae febris conditionem et maxime ſalutarem vomitionum aeque ac diarrhoeae ſpontaneae ſucceſſum frequentiſſime obſeruaſſe, neque raro indicantia iſtas ciendi vacuationes reperiſſe, vbi etiam optima ſemper illarum viderit effecta (34). Atque hinc iam ſatis conſtare arbitror, ipſa etiam illa eruptionis variolarum confluentium cum eruptione morbillorum ſimilitudine quodammodo illuſtrari et vlterius confirmari, quod aliis ex rationibus probatum dedimus, bilioſam nempe febrem et eryſipelaceam plerumque ſaltim, ſi non ſemper, illam habendam eſſe, quae confluentium variolarum, grauiusque cohaerentium, morbum comitatur, atque ideo praeſertim peculiarem in praxi attentionem mereri, quae hunc inter et illum diſcretarum intercedit, differentiam; licet etiam hoc reſpectu minime accuratam eſſe hanc partitionem exiſtimemus, quod, ſimiliter ac bilioſae multae occurrunt febres non ſimul eryſipelaceae, ita quoque variolae ſubinde obſeruantur cum bilioſa febre coniunctae minime confluentes.

§. VI.

(33) *Avis au peuple §. 222. p. 252. Confer. §. 223. p. 253.*

(34) Conferri meretur ipſius etiam ſub praeſid. a cl. FRID. LVB. MAY Gott. 1767. habita Diſſ. *de amplitudine generis febr. bilioſ. §. XI. p. 51. ſqq.*

§. VI.

Liceat nunc etiam diſquirere et paucis exponere, quod de variolarum diſcretarum aeque ac confluentium in *regulares* et *anomalas* diſtinctione ſentiendum videatur. A multis hanc partitionem plane non vſurpatam, a quibusdam pro ſynonyma illius in benignas et malignas habitam reperimus (35). *Sydenhamus*, vt conſtat, eam diuiosionem primus introduxit, quasque ſub regularium nomine deſcripſit, antea quoque *genuinas praeceteris*, neque *mali moris* fuiſſe, *paucosque iugulaſſe*, dixit, easque φαινομενα *prorſus eadem* exhibentes, atque ſic incedentes vt *parili ſymptomatum agmine* omnes, quotquot adortae fuerint, impetiuerint, ſe obſeruaſſe retulit, et ab illis, tanquam *in ſuo genere perfectiſſimis*, tum veram morbi hiſtoriam tum etiam medendi methodum deſumendam eſſe iudicauit. Certis annis ſic obſeruatas, ait, *regulares ideo mihi licebit indigitare, vt ab anomalis ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere* (36) pro ſynonimo regularium etiam nomine *legitimarum* vtitur (37). Facile igitur quisque animaduerterit, *Sydenhamum* ſub regularibus intelligere, quarum decurſus ita bonus et facilis et mitis et ordinatus, periculoque tam immunis eſt, qualem exoptare permittat complurium diuerſae indolis variolarum comparatio. Notat etiam ipſe accidentia anomala, vbi minus recte tractetur morbus, eidem ſuperuenire (38). Ad anomalas refert variolas diſcretas, quarum eruptio in tertium diem incidit, ad eam magnitudinem ac alias non adſurgentes, ſub diebus vltimis

(35) IO. IVNCKER *conſp. med. theor. pract. Tab. LXXVI. p. 618.*

(36) *Opp. p. 130. 131. 132.*

(37) *l. c. p. 162.*

(38) *l. c. p. 139.*

timis, vbi iam maturuerint, frequentius nigreſcentes, atque ſaliuatione inſtar confluentium ſtipatas (39); aliasque nigras, minus putridas, naturae autem magis craſſae et incoctilis, tardius periodum abſoluentes, quam vllam aliam ſpeciem (40). Quae ipſa, cum pluribus aliis, minus ordinate minusque ex voto ſuccentibus, facile declarant quo ſenſu *anomalarum* nomen SYDENHAMVS vſurpauerit. Si alios bonos Auctores conferamus, reperimus complures ſimili ratione, vel iisdem ſub nominibus vel ſub aliis etiam, variolas quoad indolem ac decurſum pariter diſtinxiſſe (41). Omnino quoque aſſeuerare licet, *regularem* dari morbi varioloſi decurſum indolemque, ſi nempe natura vel ſponte ſua omnia, quae ad recuperandam ſalutem requiruntur, iuſto modo, gradu, ordine, perficiat, vel etiam facillimum et rarum modo medentis conſilium auxiliumque poſtulet; cuius conditionis variolae haud raro certe obſeruare contingit, quasque, vt a curuo rectum, et a morbo ſanitatem, ab anomalis quibusque diuerſiſſimae ſane indolis, accurate diſtinguere iuuat. Quemadmodum tamen nec ipſa ſanitas gradibus et varietatibus caret, ita nec vna perpetuaque in regularibus variolis conditio aſſumenda erit. Ideoque nunc pluribus nunc paucioribus, nunc his nunc aliis, ad regulares conſiliis locus erit, pro ipſarum varia, eademque maiori minoriue ad anomalarum certas indoles, ſeorſim omnino diſtinguendas, inclinatione.

§. VII.

Quod ad diuiſionem variolarum in *benignas* et *malignas* ſupra allegatam attinet, pendent ideae horum ge-

(39) *l. c. p. 201.*

(40) *l. c. p. 234.*

(41) Conf. inprimis LOBB *on the Small pox p. 7. §. 3. ſqq.*

generum ab illis, etiam alias cum vocibus benigni et maligni morbi generatim coniungendis. Manifeſtiſſime autem inter ſe multum diſſentiunt Medici in vſurpanda voce malignitatis. Sunt quidem qui eius in vſu reſpiciunt ad ſubdolam et inſidioſam aliquam indolem, minus euidente praeſertim ratione plus nocentem quam terrefacientem, quo in ſenſu ipſe HIPPOCRATES vocem κακοηθες, a latinis per malignum translatam, minime raro ſumſit; videnturque praeterea pleraque ipſius de malignitate in acutis notata, perturbatas in primis ex occultiori origine, et maiori ſimul cum diſcrimine, ſyſtematis neruoſi functiones declarare. Maxime optandum eſſet, a generaliore iſto, proprio et Hippocratico vocis vſu ſeriores Medicos haud receſſiſſe; longe diuerſiſſima enim, quam plurimi dederunt, eius explicatione, et praeſertim dum certas malignitatis cauſſas conſtituerunt, peculiaremque illi oppoſuerunt medelam, deteſtandam certe noxam, multis optimorum confitentibus, medicae doctrinae intulerunt. Neque celeb. GAVBIO (42), eleganti et accuratiſſimo ceteroquin Scriptori, plane aſſentiendum cenſemus, vbi malignum morbum definit *per inſidioſe mitem, ſub phaenomenis non ominoſis aggreſſum, ex improuiſo grauiſſimis ſymptomatibus naturae vires opprimentem.* An enim *non ominoſa* dici poſſunt, quae maligna dixit phaenomena HIPPOCRATES, et poſt ipſum fere omnes; ſiquidem ideo maligna dicta ſunt, quod periculum ominentur? Et annon datur ſecundum HIPPOCRATEM malignitas, praeſertim in acutis, praeter illum a cel. GAVBIO indicatum decurſum? Annon vero alii quoque celebres in arte viri

(42) *Inſt. path. medicinal. §. 876.*

ri ab hac idea multum recedunt? Sunt enim qui cauſſae morbi vehementia malignitatis in acutis veram ſignificationem denotari tradiderunt (43). Sed multi etiam medicorum longe ſpecialius, neque tamen inter ſe plane conſentientes, vtuntur vocibus illis latinis benignitatis et malignitatis, quam mos apud graecos fuit voculas κακοήθες et εὐήθες adhibendi. Sic enim haud pauci ſubitam in primis virium proſtrationem pro malignitatis primario charactere aſſumſerunt; cui tribui annumerare poſſumus ſummum BOERHAAVIVM (44), eos *malignos* dicens *morbos qui ſubito vires deſtruunt*, qui tamen alias fere nihili hanc diuiſionem aeſtimauit; praeterea et MORGAGNVM (45), et HOFFMANVM (46), et TISSOTVM (47); eandemque ſententiam alii etiam quamplurimi fouent. Sed an vere ſecundum HIPPOCRATEM tanti aeſtimandus eſt hicce character? Et an opus omnino eſt, vt ab illius mente hac in re multum recedamus? An autem malignus ſecundum illum eſſe non poteſt, ſine ſubita virium proſtratione? Quam ſaepiſſime enim de phreniticorum affectionibus malignitatem praedicat, quibuscum certe non ſemper illa virium proſtratio coniuncta reperitur (48)? Annon etiam ſubita virium proſtratio quandoque ex cauſſis oritur, quas absque difficultate tollere licet? *ſubitaneam virium conſternationem* cum SYDENHAMO (49) ſaepe vide-

(43) ill. de HAEN *Rat. med. P. XI. p. 125.*

(44) *Pracl. in Inſt. med. c. notis Halleri Tom. VI. p. 92.*

(45) *de ſedib. et cauſ. morb. Epiſt. 49. art. 23.*

(46) *Med. rat. ſyſtem. Tom. III. ſect. I. cap. VII. §. 7.*

(47) *Avis au peuple. §. 243.*

(48) conf. BRENDELII *Diſſ. de phrenitide*, atque illa *de cognat. paraphrenit. et febr. melign.*

(49) *opp. vniuerſ. p. 56.*

videmus emetico tolli (50). Et *annon venaeſectio toties ſuppreſſas vires erigit?* bene hoc notante, ſecundum vulgarem experientiam ill. V. SWIETEN (51) Et quis medici nomine haud indignus plures non perſpectas haberet etiam ſubitae et magnae proſtrationis virium cauſſas? Non ſolent vero manifeſtioribus ex cauſſis ortas debilitates ſubitas pro malignitatis indicio habere. Annon igitur quo minor medici perſpicacia quoad cauſſas detegendas fuerit, eo frequentius malignitatem culpandam reperiet? Nonne optime BOERHAAVIVS: *ignorata ſymtomatum ratio inanes malignitatis fabulas produxit* (52)? Ill. de HAEN (53) quidem eos morbos appellat malignos, *quos ſymptomata inſolita, aut ſolito grauiora et numeroſiora comitantur;* et alio loco (54) *pertinacem reſiſtentiam aduerſus ſelectiſſima optimaque artis praeſidia*, vt ſignum malignitatis profert. Sed quis veri ſincerus nec ineptus aeſtimator non maxime vagas, et ſumme fallaces has definitiones cenſeret, ſi non leuiſſime plane illas ponderauerit? Annon et his recte opponitur veriſſimum modo allegatum BOERHAAVII dictum? Minus autem prolixis nobis eſſe licet, cum quoad integram quidem de malignitate doctrinam, praeſertim vero quoad iſtos ab ill. de HAEN propoſitos characteres, ad ſolidam clar. HENR. MATTH. MARCARD Amici et ante paucos menſes Commilitonis aeſtumatiſſimi tractationem nobis modo prouocandum videatur (55). Neque opus exiſtimamus, illorum cetero-

quin

(50) conf. V. SWIETEN *Comment. T. II. p. 271. 272.*

(51) *L. c. p. 285.*

(52) *aphor. de cogn. et cur. morb. §. 950.*

(53) *Rat. med. T. III. cap. 1. p. 4.*

(54) *Libro cit. T. XI. p. 125.*

(55) *Specimen Exam. rigoroſior. malignit. febrilis Goettingae 1770.*

quin optimorum Scriptorum ſententiam hic multis diſquirere, qui in putrida febrium indole malignitatis characterem conſtituerunt, quod hoc ipſo in laudato ſpecimine (56) et in illo cl. Doctoris AVG. EBERH. BRANDE (57) iam ſatis expoſitum exiſtimemus, quam facilis ad errores via etiam per hunc vocis malignitatis vſum pateat, in quo praeterea nec omnes Medicorum celebriorum conſentiunt. Ita enim v. c. cel. ELLER (58) malignitatem, *iſtam febris indolem denotare*, docuit, *qua morbus febrilis vehemens per contagium communicari et epidemice graſſari ſolet.* Per hanc definitionem omnes variolae verae, vbi modo epidemicae, etiamſi mitiſſimae et perfecte regulares fuerint, pariter ac morbilli, ſemper malignae habendae ſunt. Sed an quaeſo haec idea commendari meretur? certe neque conſentit Hippocraticae nec Haenianae, neque Gaubianae, neque Hoffmannianae, neque Huxhamianae, neque Brendelianae, neque pluribus aliorum. Horum autem ideae omnium inter ſe quoque diſcrepant. Quam ergo eligamus, cum tamen bona vox ſit, cuius abuſus verum rectumque vſum non tollat? Libenter vteremur eo ſenſu, quem ſermo communis poſtulat, quo etiam intelligendum videtur HIPPOCRATIS κακοηθες, niſi metuendum foret, hunc ſic, illum aliter noſtra dicta aſſumturum eſſe; niſi aſylum ignorantiae, vt multi notarunt, vox illa ſaepius praebuerit, ac etiamnum praebeat; niſi eandem ideam, aliis etiam vocibus commode exponere liceret; et niſi tandem accuratiores longe et practicis vſibus magis acco-

(56) *§. XI. p. 51.*

(57) *de putridarum febrium differentiis Goetting. 1768.*

(58) *obſ. de cogn. et curand. morb. Sect. VI. p. 112.*

accommodatae febrium diuiſiones illam in benignas et malignas plane ſuperuacuam redderent.

§. VIII.

Licet equidem ex hiſce iam liquere videatur, nec in doctrina de variolis partitionem illam in benignas et malignas ſatis tuto et ſine damnoſae fallaciae metu adhiberi, ex inſtituti tamen ratione paucis etiam diſquiramus, quomodo ſe habeat harum vocularum, quoad variolas vſus, et num forte in praxeos commoda probabiliori nitatur fundamento. Ex primariis qui hanc diuiſionem laudarunt, RICH. fere MORTONVS (59) eſt, qui quidem, pro praeſente ſpirituum vel veneni robore et praepollentia, benignum vel malignum illarum morbum generatim appellari voluit, attamen vlterius et ſpecialiora, quae in dubia vel incerta et in certa vel demonſtratiua diſtinxit, criteria propoſuit. Prolixum nimis foret, magnum vtriusque generis numerum ex ipſo memorare, ſingulorumque hoc loco ponderare momenta. Videntur autem plurima illa, quae tradidit, malignitatis indicia, omnia fere comprehendere, quae difficilia et periculoſa ſine manifeſta externa cauſa, in morbum variolarum incidere poſſunt, et quae praeſertim iam ab initio ſe declarent, et grauiores ſenſim ac euidentiores noxas inferant. Diuerſiſſimae ac ſaepe contrariae plane indolis criteria haec facillime reperies, quae non aptius medentem dirigere poſſunt, ſi malignitatis nomine illa comprehendas, quam ſi ſeorſim praetermiſſa plane hac denominatione, ſingula conſideres, vt ideo ſecun-

(59) *opp. med. T. III. p. 113 et 114.*

ſecundum illum fere perinde ſit, vtrum nomine peiorum an malignorum nomine vtaris. Et, ſi generalem ipſius ideam, antea iam memoratam, de veneni in malignis prae ſpirituum robore praepollentiam attentius perpendas, atque hypotheſes de ſpiritibus obrutis, diſſipatis, irretitis, expanſis, colluctantibus, deletis, veriores ad rationes exponas, ob conditiones tamen et cauſas debilitatis plures, in variolarum initio aeque ac in curationis decurſu neceſſario diſtinguendas, certe non habebis, quod ex hac generali a MORTONO tradita variolarum in benignas et malignas partitione plus commodi quam ex illa boni et mali moris, vel melioris peiorisque conditionis exſpectes. Aeque fere amplam et diffuſam malignitatis in variolis ſignificationem a pluribus aſſumtam reperies, ex quibus FRID. HOFFMANNVM (60) nominaſſe ſuffecerit, qui quidem in benignas, malignas et mediae inter vtrasque naturae variolas diſtinguit, et pro malignis habet, et quae nimis cito et quae nimis tarde proueniunt, quae depreſſae manent ac ſuppurationem renuunt, quarum plurimae liueſcentis et ex parte nigri coloris, vel nigro limbo ſtipatae fuerint, in quibus aegris poſt eruptionem ſufficientem pulſus celer perſiſtit cum inquietudine, qui erecti animo facile linquuntur, quando petechiae vel puſtulae paruae miliares ſe miſcent etc. Scriptor hic celebris manifeſte partem tantum difficiliorum ac ſaepius lethalium variolarum, ita quoque diſcrepantium vt maxime diuerſam poſtulent medelam, ſub malignarum nomine memorat, quarum conditiones omnino accuratius diſtinguendae ſunt, ſi aptam morbo medicinam facere velis. Bene quidem ſua

(60) *Med. Rat. Syſt. T. IV. P. 1. ſect. I. c. 7.*

ſua in partitione notauit MEADIVS (61) quod tamen iam abunde a SYDENHAMO et Arabibus obſeruatum reperies, diſcretas interdum confluentibus pernicioſiores occurrere, et ideo diuiſionem in diſcretas et confluentes non ſufficere, eidemque illam in benignas et malignas, quaſi ſynonymicam ſubſtituere ſine errore haud licere. Iam vero perpendamus quoque an in illa, quam ipſe tradit, partitione acquieſcere nobis liceat. *Simplices variolas* quas *malignis* opponit, per illas definit, *quae cum febre ſimplici cito deſinente prorumpunt, facile matureſcunt, in pus ſincerum paucos poſt dies vertuntur et in cruſtas tandem decidunt. Malignae* vero ipſi ſunt, *quae cum febre maligna ſe oſtendunt, aegre ad maturitatem perueniunt et prorſus non ſuppurant, aut ſi aliquatenus id eueniat, calore febrili nunquam ſe remittente, non ſine magna moleſtia in cruſtulas vertuntur.* In hiſce corruptionem humorum, et mixturam ſanguinis ita perturbatam credit, vt materia purulenta in cutem abſcedere nequeat. Denique quatuor malignarum ſpecies ſcilicet *cryſtallinas, verrucoſas, ſiliquoſas*, et *ſanguineas* proponit, ſi tenuis modo, aſſerens, liquor aquoſus exprimatur *cryſtallinas* gigni, ſi ſpiſſior et tenax is fuerit *verrucoſas*, intus vero ſi recedat, et in canales, qui lympham vehunt, receptus, veſiculas, quas ex citauerat, vacuas relinquat, *ſiliquoſas*, oriri, vbi vero omnibus vitae officiis ineptus ſanguis in ductibus ſuis obſtruatur ac haereat, maculis nigris quae vere eſſent gangraenae cutim ſuffundi, cruoremque per omnes meatus corporis perfluere; vnde ſpecies haec *ſanguinearum* nomen adepta fuerit. Sed primo ipſae generum traditae definitiones cognitas iam ponunt ſimplicis et malignae febris ideas, et quem quaeſo Auctorem

(61) *opp. med. T. I. Tract. de variol. et morbill. Edit. Goett. p. 17.*

rem in hiſce aſſumendis nunc ducem ſequamur? Praeterea ſatis manifeſte apparet, nec ipſum MEADIVM tanti, ac ab aliis quibusdam factum, ſuam in ſimplices et malignas variolarum diuiſionem aeſtimaſſe, vt nempe ex malignitate ad peculiarem medendi methodum concluſerit. Malignarum enim nomine difficilioris atque periculoſioris indolis praecipuas tantum ſpecies quasdam, a ſe obſeruatas, a ſimplicibus ſiue plane regularibus aut ab his non multum diſcrepantibus, diſtinguere voluit, ſatis clare docens, malignitatem pluribus quoque modis ſe prodere. Quoad curationem ſimplicium, varias etiam conditiones aegrotantium attendit, et in illa malignarum, propriam ait animaduerſionem deſiderare ſingula earum genera, horumque dein cuiuis peculiarem opponit medelam. In MEADII ergo doctrina variolae malignae ſunt genus grauiorum et periculoſioris decurſus morborum varioloſorum, vlterius in ſpecies certas partiendum, pro quarum charactere, praeter malignam febris indolem, ipſe tantum habitus et conditio puſtularum aſſumitur. In curatione vero ſingularum ſpecierum, ad ſeri atque ſanguinis certa vitia, viriumque vitalium defectum reſpexit, et ſi HVXHAMI praecepta de lentarum neruoſarum atque putridarum petechialium febrium diſcrimine probe animo tenueris, facile apparebit priorem in cryſtallinis et verrucoſis, poſteriorem in ſanguineis MEADIVM obſeruaſſe. Verum an etiam conſentit idea malignitatis Meadiana cum dictis Hippocraticis, in magno ſemper adhuc pretio habendis? annon haec vera etiam in variolis malignitatis indicia declarare poterunt, praeter nominatas a MEADIO puſtulas malignas? Et an ad has puſtularum ſpecies reſtringenda malignitas cum pericuſior decurſus etiam ante eruptionem, atque poſt illam ſine cry-

ſtallinis,

ſtallinis, verrucoſis, ſanguineisque variolis ſæpe innoteſcat? (62) Annon quoque, ſi febrium quoad humorum atque virium neruoſarum conditionem diſcrepantia, ſecundum ipſum MEADIVM, in malignis variolis attendenda eſt, characterum plurium ſatisque certorum in diſtinguendis variolarum febribus aptius rationem ſimul habeamus, atque aliis potius, quae proſtant, nominibus, ſiniſtrae et multifariae, minus ac illa benignitatis ac malignitatis, interpretationi obnoxiis vtamur? Iam vero nec praetermittenda erit ill. de HAEN (63) de malignarum variolarum a benignis diſcrimine propoſita ſententia. Memorauimus iam illum docere, eos ſolummodo morbos appellatione malignitatis recte inſigniri, quos ſymptomata inſueta aut longe ſolito grauiora, numeroſioraque comitentur, atque malignitatem morbi acuti accidens quoddam non autem eius de eſſentia eſſe, quod ipſo variolarum exemplo probare contendit (64)? Refert autem, certum vbi ad malignitatis gradum morbus peruenerit, tam aliorum quam ſuam medendi methodum in multis defeciſſe, quare efficaciorem medelam exſpiſcaturus, aliis ſecundum indicantia quoque exhibitis, corticem Peruuianum, vel declarante ſe malignitate, aliquamdiu poſt eruptionem exanthematum, vel cum ipſa, vel ante ipſam vel ab ipſo morbi principio, illico, ſummo cum effectu dederit (65); quod remedium dein ob

(62) conf. modo magnus numerus indiciorum malignitatis apud Mortonum ſuperius citatorum, et tabulae bonorum atque malorum ſymptomatum apud Lobbium lib. laud. introd. p. 5. vt etiam apud ill. Equit. de ROSENSTEIN *von Kinderkrankh.* p. 120 - 127.

(63) *Rat. med. p. III. cap. I. p. 3. 4.*

(64) *Rat. med. p. IV. c. I. §. 2.*

(65) *Rat. med. p. III. p. 36.*

ob malignitatem exhibitum magnis encomiis extollit (66) atque de ſua methodo affirmat, quod ſibi ea feliciſſime cedere ſoleat, aliisque in noſocomiis impenſe laudetur. Mittamus nunc generalem ab ill. hoc Viro aſſumtam malignitatis ideam, et attendamus modo, quoad variolas, ipſum eius doctrinae ſenſum. Omnino docet, vbi ad certum etiam gradum in variolis peruenerint ſymptomata inſueta, aut longo ſolito grauiora numeroſioraque, corticem Peruuianum illico exhibendum eſſe, neque nominatis ipſis ſymptomatis ſuetis aut inſuetis, neque declarato per aliquos characteres gradu ſolito grauiori, neque indicato numeroſiorum numero, neque poſtulata ad ſymptomatum cauſas, quibus medela accomodari deberet, attentione. Suffecerit nobis hanc ipſius ſententiam modo propoſuiſſe, atque ad cenſuram cl. MARCARD iam allegatam iterum prouocaſſe. Sed nec reticere licebit aſſenſum quem ill. TISSOTVS illi diuiſioni praebuit (67). *Malignitatis ſigna*, ait, *plene in nouo de febribus tractatu enarrata, malignitatisque ſpecies et vocis excuſationes hic non dicam; ſit ſatis, ſummam debilitatem, pulſum minimum, febrem indeſinentem, et anomale exacerbantem, leue ſed continuum delirium, puſtulas minimas, aquoſas, ichoroſas, nigras, maculas cutaneas, haemorrhagias vbique pororum et colorum, anxietatem continuam, faſtidium, apathiam, malignitatis in variolis eſſe criteria haud aequivoca.* Sane qui huius optimi Scriptoris, ſummo cum ſtudio et accuratione ſingulari non niſi ſollicite diſtinctis aegrorum quam plurimis conditionibus iſto in libello egregie accomodata medendi praecepta, ſub quorum demum finem haec de malignitate adiecit, probe

(66) *Rat. med. ibid. p. 64-73.*

(67) *Epiſt. ad ill. Hallerum de variol. apoplex. et hydrop. p. 81.*

be perpenderit, facile ſatis munitum ſe perſentiet, quo minus iſta idea aliquem in errorem deduci ſe patiatur. Diuerſam febrium cum variolis coniunctarum rationem tam exacte hoc in ſcripto expoſuit, et aduerſus illam ac ad ipſas quoque ſymptomatum et quorumuis phaenomenorum cauſſas medelam ſemper ita bene dirigere docuit, vt hiſce de malignitate ſubiunctis opus plane non habuiſſe, et modo in aliorum, qui hanc vocem amant, gratiam iſta adſcripſiſſe videatur. Quae vero proponit ſignorum malignitatis nomine, certe periculoſioris morbi ſunt indicia, praeſertim quidem ad bina iſta genera febrium, putridarum nempe ſanguinearum et neruoſarum lentarum referenda, quarum febrium et curationis ipſarum diuerſitatem ſtatim etiam poſtea breuibus repetit. Certe non deſiderare poteſt Vir cel. vt pro definitione aſſumantur propoſita malignitatis variolarum indicia ſimul ſumta; valde anguſta enim haec eſſet definitio, cum nimis raro omnia illa vno in aegro coniungantur, et nonnullae conditiones aeque graues, malignitatis nomen forte non minus promerentes, praetermiſſae ſint. *Pulſus minimus et ſumma debilitas et delirium continuum* ab ill. TISSOTO requiruntur ad malignas. Quid vero ſentiendum de illo ſtatu, vbi variolae multae nigrae, reliquae pleraeque liuidae, et maculae maiores liuido profundiori colore praeditae, cum pulſu arteriarum magno, calore vehemente, delirio plane nullo, ſaliuatione immenſa, exſiccatione a vigeſimo demum die incipiente? annon etiam haec ſatis malignae? quales veriſſime obſeruauit ill. Praeſes, *Leue* ſed *continuum* delirium ill. TISSOTVS poſtulat. An vero excludendum eſt vehementius et interruptum, ſed facile recurrens delirium, quale cum peſſima varioloſi morbi con-

ditione quandoque coniunctum certiſſime occurrit. Puſtulas male comparatas modo nominat hoc loco TISSOTVS, cum tamen ipſe alibi malignas etiam fieri poſſe tradat variolas optimae indolis (68). Antea et ipſe ad malignas retulerat diarrhoeam, vires cum animi defectionibus et extremorum refrigerio conuellentem, cui opium bono cum ſucceſſu opponi dixerat (69); quare vero hunc ſtatum nunc praetermittit in ſuo magno malignitatis indiciorum numero? An ergo acquieſcere licet in hiſce vel ab ill. TISSOTO propoſitis, malignitatis criteriis? An et vlla vera vtilitas ex conſtituto, ſecundum ipſum, certo malignarum genere exſpectanda eſt? Nec ergo vllas reperimus, quae nos moueant, rationes, ab ea quam ſub fine ſuperioris §phi propoſuimus, ſententia, quoad variolas, recedendi. Eo vero minus dubitamus, hanc illarum negligere diuiſionem, quod a celeberrimis etiam in arte viris, quorum plures quoque grauem ab ea diuiſione noxam ſiue doluerunt ſiue metuerunt, SYDENHAMIO, BOERHAAVIO, LOBBIO, HILLARY, HARRISIO, DE ROSENSTEIN, vel plane praetermiſſae voces iſtae, vel ad rationem communis modo ſermonis vſurpatae ſint; quod etiam perquam facile ſiniſtre intelligamur vocibus iſtis vtentes, cum tam inſignis differentia in ideis Auctorum, qui illis vſi fuere, reperiatur; quod nec illarum in arte vſus neceſſarius, nobis videatur: licet omnino largiri teneamur, bonos ad Scriptores intelligendos operam adhibendam eſſe, quo cuiusvis mentem in vſurpatis illis vocibus accurate comprehendamus.

§. IX.

(68) *Epiſt. laud. pag. 54. 55.* (69) *l. c. p. 36.*

§. IX.

In variolarum autem diſtinctione, ratione febrium hunc morbum comitantium, HVXHAMVS (70) permultum lucis attuliſſe videtur, dum harum tria a ſe inuicem diſcrepantia enumerauit ac deſcripſit genera, atque peculiarem cuiusuis, propria ſecundum obſeruata, curationem ſtudioſe expoſuit. *Primo* autem *loco* febrem memorat vehementem inflammatoriam, tunc plerumque oriundam, vbi contagium varioloſum homines infecerit fibris fortibus ac tenſis, ſanguineque vberiori ac denſo praeditis, in quibus inde nonnunquam pulmones, interdum cerebrum, alias quoque fauces vel aliae partes valde inflammarentur, ac ſanguis detractus valde denſus eſſet et inflammatorius, vbi et ſubinde repetita requireretur venaeſectio, ad arcendum ex vehementi phrenitide vel peripneumonica inflammatione periculum. *Secundo*, ait, morbus hic interdum accedit cum conſuetis lentae neruoſae febris ſymptomatibus, et aegri ſaepe diu languidi ſunt, febris exigua eſt, ſpiritus deficiunt, pulſus debilis, frequens et tremulus, facies pallida et langueſcens, vrina cruda et tenuis, nec ſitis magna neque aeſtus ingens, vertigo et grauitas capitis continua cum tremore perpetuaque nauſea et vomitione, vniuerſalis inquietudo, debilitas, laſſitudo etc. adſunt; huius generis ſymptomata pluribus vicibus per ſeptem vel octo dies vna continuare atque tandem in variolas tranſiiſſe obſeruauit; quae, ait, fere ſemper valde malam variolarum indolem futuram deſignant, pallidas nempe, crudas, impreſſas et ſeſſiles, nec bene adſurgentes, nec decen-

(70) *Eſſay on Fevers p. 126. ſqq.*

decenter matureſcentes etc. *Tertio* addit, variolas interdum febris malignae vel petechialis indolis comitatur, in qua ſanguinis craſis plane diſſoluitur, nigrae et liuidae maculae apparent, haemorrhagiae ſequuntur, et puſtulae breui poſt eruptionem fiunt nigrae, gangraenoſae, et ſaepe cruentae quod ſaepiſſime quoque contingit, vbi variolae valde paucae et diſtinctae. Propoſitum vero hocce febrium variolas comitantium diſcrimen experientiae conforme eſſe nemo forſitan dubitabit, cui occaſio non defecit, plurium hoc morbi genere correptorum conditiones ipſos ad illorum lectulos explorandi, neque etiam, qui cum ipſa HVXHAMI relatione, eaque fide digniſſima, et reliquae ipſius de febribus doctrinae congrua, aliorum quoque Scriptorum obſeruata ſtudioſius contulerit. Inflammatoriae indolis febrem, etiam a RHAZE iam bene deſcriptam (71) illam haud raro deprehendimus, quae variolarum eruptionem praecedit, et interdum cum hac pergit, etiam quandoque in ſuppurationem puſtularum extenditur, vel hac praeſente ſuperuenit; talem vero et a quibusdam auctoribus varioloſam nimis generaliter habitam eſſe ſatis vtique conſtat (72). Præterea vero nec opus fuerit vlterius confirmare, ſingularem aliquando citius ſeriusue reperiri cum varioloſa febre putridam et diſſolutam ſanguinis craſin, qualem de tertia ſpecie HVXHAMVS memorauit, quam et MEADIVS ſub nomine *ſanguinearum* deſcripſit (73). Etſi vero longe rarius hiſce binis, illius cum lentae neruoſae febris notis coniuncti variolarum morbi conditionem, ſatis diſtincte propoſitam, et pro peculiari a reliquis

(71) *edit. Channing. p. 81.*

(72) *conſ. inter alias hac de re* WERLHOF. *diſquiſit. de variol. et anthrac. p. 89.*

(73) *Conferri de hoc ſpecie meretur* WERLHOF. *l. c. p. 77. 78.*

quis peioris indolis vere diſcrepante ſpecie habitam reperias, minime tamen a bonis Scriptoribus praetermiſſa plane fuit. Annon enim huc referenda, quae habet RHAZES (74). *Cum febris mitis ſit et pacata in ſuperficie corporis, anxietas vero et inquietudo diuturna, exitus etiam variolarum difficilis et vltra diem quintum cunctatus, tu profecto coactus eris iis vti remediis, quae exitum earum facilem reddant; oportet autem id a te fieri: ſumma cum cautela et intelligentia*; vti quoque haec (75): *Si videris variolas, poſt eruptionem cum difficili maturatione duras eſſe et verrucoſas, nec amplius ſtatum aegroti bene ſe habentem vel ſi aucta ſit inſuper eius prauitas, certo ſcias variolas eſſe lethales.* Etiam ſequentia huc probabiliter referenda (76), *in illis variolis, quas comitantur febres, quibus non adeſt vehemens inflammatio, hae res ſane et his ſimiles,* modo laudata nempe demulcentia et refrigerantia, *morbum quam maxime reddunt tardum et morbi tempus protrahunt.* Huius indolis variolas etiam a SYDENHAMO eſſe obſeruatas vix dubitare poterit, qui attenderit quasdam naturae magis craſſae et incoctilis, tardius periodum abſoluentes, ipſum deſcripſiſſe; in quibus ex regimine iuſto frigidiori noxam animaduertit, aegrumque in lectulo iugiter detinendo ne brachio quidem exſerto, blando eius calore puſtularum eleuationem et faciei manuumque intumeſcentiam promouere ſtuduit (77). Hunc febris varioloſae in quibusdam aegris genium quoque memoratum reperire licet apud MORTONVM, (78) MEADIVM (79) ELLERVM

(74) *Lib. cit. cap. VI. p. 93.*
(75) *Ibid. cap. VIII. p. 129.*
(76) *Ibid. cap. XII. p. 165.*
(77) *Opp. vniuerſ. p. m. 233. et ſqq.*
(78) *L. c. p. m. 59.*
(79) *L. c. p. 55.*

RVM, (80) de ROSENSTEIN (81); eiusdemque exempla etiam in variolis inſititiis quandoque obſeruata fuere, vbi praeparatio, viribus nimis debilitatis, vltra inſtos limites extenſa fuerat (82).

Etſi vero ſecundum haec prouti et vſus ipſe ſatis euidenter declarat, de trium illorum febris varioloſae generum ab HVXHAMO propoſita differentia dubitandum haud ſit, atque accuratior eius notitia, habitaque in medendo ratio, certiorem ac feliciorem curationis ſucceſſum omnino promittat, longeque praeſtantius quam partitio illa in malignas et benignas ipſum ad vſum, et manifeſtiſſime quidem, accomodata ſit, minime tamen in diuiſione iſta HVXHAMIANA ſubſiſtendum planeque acquieſcendum videtur, ſi ſpecialiores de varioloſis morbis obſeruationes exactius conſulamus, atque cum illis de affinibus aliis morbis ſollicite conferamus. Caueamus quidem nobis ab hypotheſium fallacia, ſed operam quoque omnem demus ne quid verae et aegrorum ſaluti proficuae doctrinae, quoad perſpicere conceſſum, praetermittamus.

§. X.

Conſideremus vero primum earum febrium conditionem, quae inflammatoriae dici ſolent et poſſunt, coniunctamque vario gradu diatheſin ſanguinis inflammatoriam, qualesque, ſiue absque certae partis internæ inflammatione, ſiue cum aliqua, haud raro in variolarum decurſu obſeruari perhibentur, atque ipſum etiam primum

(80) *de cogn. et curand. morb. p. 136.*

(81) *L. c. p. 136. 137.*

(82) V. DAVID SCHVLZE *Unterricht von der Einpfropf. 1769. p. 48. 49.* et TISSOT *Inoculat. iuſtifiée à Lauſanne 1754. §. XC. XCI.*

mum ſiſtunt genus HVXHAMIANVM. Quodſi iam ab initio ad finem harum febrium non intermittamus, ea quoque ad phaenomena ſollicite attendere, quae vitioſam humorum in primis viis praeſentem colluuiem declarant, minime raro, immo certe plerumque huius indicia, nunc citius nunc vero ſerius demum, atque ſatis manifeſte quidem, animaduertere licebit. Aliquando nempe iam ab initio, quod tamen rarius vera in febre inflammatoria contingit, alias autem, atque hoc frequentiſſime, poſt aliquot demum dies, circa quartum nempe vel ſeptimum, vel tardius etiam, vbi primum, vera ſecundum indicantia, ſanguinis miſſionibus, potu ex ptiſanis largiori ſubacido, iuſtis nitri doſibus, aliisque aptis auxiliis antiphlogiſticis, inflammatoriam diatheſin oppugnauimus, imminuimus, ſuſtulimus, ſaporem moleſtum, quandoque amarum, reddi, craſſiorem et molliorem in lingua mucum colligi, nauſeam oriri, dolore capitis, cum vertigine, peruigilio, anxietate, etc. adhuc et quandoque fere magis affligentibus. Facile tunc animaduertimus, vbi primum aliquam hiſce cum ſignis familiaritatem aſſecuti fuerimus, plus minusue corruptae et vitioſae materiae, iam ab initio quandoque ad praecordia haeſiſſe, licet morbus ceteroquin tunc mere inflammatorius apparuerit, eam vero materim eo tempore minus manifeſtam, minus mobilem, minusque ad excretionem praeparatam fuiſſe, aſt ſenſim emollitam, ſolutam, mitificatam, coctam, atque ſic aptam redditam eſſe, quo varias per vias, vel naturae ſolius opera, vel eadem artis praeſidio, conditionibus aegrorum accommodato, adiuta eliminari queat. Contingit quidem interdum, aluo nec ſollicitata, nec eadem praeter conſuetudinem, quoad obſeruamus, quid morboſi ſponte egerente, cum vrina et

 ſudore

ſudore criticis minui ſenſim et abigi vitioſam primarum viarum colluuiem: accidit vero ſaepius hoc vel nimis differri vel non ſatis ex voto perfici; et ſaepiſſime contingit eam rerum eſſe conditionem, vt euentum naturae ſoli non relinquendum eſſe atque vt purganti, vel etiam emetico, quibus naturae ſuccurramus, omnibus probe penſitatis, aptiſſimum eſſe locum animaduertamus, ſucceſſu tunc noſtrae exſpectationi ſaepe quam feliciſſime reſpondente, ita quidem, vt ſi quid morbi reliquum ſit, illud facilius longe ac alias credibile fuiſſet, vel ſola naturae vi, vel eadem etiam artis vlteriori auxilio ſuffulta, nunc ſuperetur. Minime quidem negamus, ſed ipſa potius experientia id omnino confirmari largimur, nihil quandoque vitioſi, quod ſignis probabilibus innoteſcat, primis in viis per febrem indolis inflammatoriae colligi; attamen ordinarie, quo vehementior eſt aeſtus, quo grauius affligitur caput ac pectus, etiamſi quandoque fibrae corporis denſiores, pulſus durus et magnus, lingua ſicca, et licet haec etiamnum fere pura, ſaporque naturalis et vires animales vix aut parum labefactatae fuerint, eo probabilius, niſi alia rarior vehementiae febris eiusque ſymptomatam cauſſa innotuerit, dein colligendam ſenſim et extricandam praecordiorum impuritatem eſſe ſuſpicamur; quae ipſa tamen, quamdiu nondum praeſens et naturae moleſta certo cognoſcatur, mobilisque ſit et quodammodo turgeat, euacuandi nulla plane praebuerit indicantia. Materies autem haec alienata in praecordiis haerens, nunc certius nunc magis dubie, abundantem varioque gradu corruptam bilem, nunc meraciorem, nunc pituita et humoribus aliis mitificatam ſiſtit, vnde quandoque manifeſtius veriusque, nunc minus certe inflammatoriae indolis febrem cumślioſa complica-

tam

tam habere licet. Attamen ſatis etiam conſtat, febres vere et maiori gradu linioſas aliquando cum inflammatoriis quoad varios characteres multum conuenire, etiam inflammationes certarum partium veras coniunctas habere poſſe, licet a ſola vere inflammatoriis propria medendi methodo in iis minus commodi quam damni exſpectandum ſit; praetereaque et bilioſas febres, aeque ſimplices ac variis cum exanthematibus atque catarrhis coniunctas, inflammatoriae diatheſeos notis, ita quidem, vt vel a minus exercitato vix confundantur, perſaepe quoque plane deſtitui. Haec omnia vero qui Hippocraticis doctrinis, aliorumque obſeruationi conformia eſſe dubitauerit, conſulat, ſi lubet, PROSP. MARTIANVM, (84) et BAGLIVVM (85) et IO. FREIND (86) et SWIETENIVM (87), THOM. GLASSIVM (88), BARCKERVM (89), CORN. ALB. KLOEKHOFIVM, (90) et TISSOTVM (91), vt quoque nonnullas a clariſſimis

(84) *Hippocr. notation. explicat. paſſim.*

(85) *Oper. omn. edit. Lugd. p. 37. ſqq. p. 51. et p. 702.*

(86) *epiſt. de purgantibus; oper. edit. Paris 1735. p. 106.*

(87) *Comment. in aph. Boerh. in doctrina de febribus paſſim, vt de cauſa febr. ard. §. 740. de exanth. febr. §. 732. p. 398 et 399. de diarrhoea febr. §. 719 ſqq. de conuulſ. febr. §. 710. de delirio febr. p. 327. & 331. etc.*

(88) *Comm. de febr. VII. p. 88. ſqq.*

(89) *Eſſai ſur la conformité de la Med. des anc. et des modernes à Amſt. 1749. p. 159. ſqq.*

(90) *Opuſc. med. Traiect. ad Rhenum. 1747. p. 55. 61. 68. 190.*

(91) *Diſſ. de febr. bilioſis* praeſertim *p. 121. ſqq.* et in primis quoque huius optimi Scriptoris *Lettre à Mr.* ZIMMERMANN, *ſur l'epid. conv. à Lauſ. 1765.*

ſimis ill. Praeſidis mei Diſcipulis, in artis exercitio nunc feliciter occupatis, editas tractationes (92).

§. XI.

Quodſi iam ad aegros quoque ſub morbi varioloſi decurſu accuratius attendamus, eadem ipſa certe, quae modo memorauimus, vitioſae et noxiae, plus minusue bilioſae, vel alius indolis morbidae, colluuiei in praecordiis haerentis indicia, quae ſalutarem exhibendorum euacuantium ſucceſſum, praeparantibus variis, vbi opus, praemiſſis, nunc praeſente ſimul inflammatoria diatheſi, nunc etiam hac deficiente, ſpondeant, non difficulter, vt nos quidem arbitramur, animaduertemus. Antea quidem iam notatum, febrem confluentium variolarum morbum comitantem plerumque bilioſae indolis videri, attamen dubitandum non eſt, etiam cum diſcretis haud raro multum corruptae materiae in primis viis collectum reperiri. Optime praeſtantiſſimus TISSOTVS in aurea ad ill. HALLERVM epiſtola, (93) monuit, *pueros, qui abdomen cacochylia fartum habent, quo tempore calor febrilis has ſordes corrumpit, grauioribus ſymptomatibus, morbo alienis corripi, quae ſuam evacuantem medelam neceſſario exigerent;* atque *hanc anomaliae cauſſam demonſtrari,* addit, 1), *cephalalgia aut ſaepe inexcuſſibili ſopore ſupra vim febris,* 2) *oris foetore, faſtidio et nauſea, poſt eruptionem etiam ſuperſtitibus,* 3) *febre poſt benignam eruptionem remanente cum anxietate,* 4) *foetore faecum*

(92) *Cl.* FRID. LVD. MAY *Diſſ. de amplitud. gener. febr.律 bilioſ. Goett. 1766. §. V. ſqq. et cl.* ELLERT *de pleuritidum partitione; ibidem. 1769. §. IX. ſqq.* quarum vtraque mei etiam ill. Praeſidis inſcriptum habet nomen.

(93) *p. 76.*

faecum et ſaepe diarrhoea foetida ſine depreſſione puſtularum, cuius generis ſub caſibus refert ſe vidiſſe *aliquot aegros aluum impune quadrageſies et vltra intra nychthemerum deponere*; 5) *delirio*, 6) *lotio crudo turbido*, reliqua vero ſe tacere ait. Veriſſima certe ſubnectit, nempe *pulchre per aliquot dies puſtulas eo etiam ſub ſtatu increſcere ſolere, ſub finem vero maturationis et ineunte ſuppuratoriae febris tempore omnia turbari, grauiſſimaque confertim erumpentia ſymptomata aegrum benignis laborantem variolis orco breuiter tradere, delirum, lethargicum, orthopnoicum, tympaniticum, cum foetida diarrhoea, pulſu abnormi, integra virium proſtratione. Initio morbi accerſitus, ſtatim* addit, quodque lubentiſſime largimur, *funeſta ſymptomata ſemper cauere potui aegrum quotidie purgando, etc.* Nolimus vero ad pueros vnice, et qui abdomen cacochylia fartum habent, colluuiei ad praecordia collectae noxas reſtringi. Animadverteris enim aeque pueros ac adultos, ante febris initium quandoque ſaniſſimos, vegetos, hilares, bene appetentes, digerentes, dormientes, proſtratum breui a febris initio appetitum, cephalalgiam, nauſeam, anxietatem, etc. ſentire, atque dein ſaepe cum leuamine manifeſto ſponte vomere, nihiloque minus aliquando, praeſertim vero cum natura minus actuoſa fuerit, indicia vitioſae colluuiei ipſis relinqui, in qua iuſto tempore educenda, artis auxilia optimo cum ſucceſſu ſuccurrere ſoleant. Annon ergo etiam in corporibus apparenter ſaniſſimis eo perſaepe inclinare videtur natura, vt per ipſam febris efficaciam vitioſa in viſceribus ſeparata materies ad alimentarem canalem deponatur, vnde illa dein, vario modo in aegrorum ſalutem eliminari queat? Annon ipſa frequens cacochyliae in variolis noxa, a bile abundante et acriori magna

ex parte veriſimiliter oriunda, maxime quoque confirmatur ſaluberrima toties reperta purgatione alui in praeparando corpore ad variolas aeque naturales ac inſititias? Etſi ipſa nequaquam in vniuerſum omnibus commendanda videatur. *Saepenumero ſe obſeruaſſe*, refert SYDENHAMVS (94), *reiteratam catharſin, ſanguine nondum inquinato, ſubſequentes variolas laudabiles et diſtinctas vt plurimum reddidiſſe.* Etiam HILLARY (95) ex propria ſua experientia id aſſertum pluribus confirmauit. Ita quoque TISSOTVS (96) bene docuit: *quoique les purgatifs n'entrent pas dans la claſſe des remedes anti-inflammatoires, ils ſont cependant abſolument neceſſaires, avant que d'inoculer; parcequ'ils debaraſſent les premieres voyes, dont la plenitude rend tontes les maladies inflammatoires très dangerenſes, empeche ſouvent et meme change entierement l'effet des autres remedes.* Satis etiam peruulgatum, quam neceſſaria ad variolarum prophylaxin aeque ac ad ipſam curationem, purgantia iudicent celebres recentiſſimi Anglorum Inſitores, SVTTON ac DIMSDALE (97). Maxime praeterea confirmari videtur haec ipſa morbi varioloſi frequens conditio, quae colluuiei ad primas vias haerentis rationem in medendo habendam poſtulat, per obſeruatam quam ſaepiſſime naturalium aeque ac artificialium euacuationum integro in decurſu morbi

(94) *Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole oper. p. 361.*

(95) *Pract. Eſſay on the Small pox. p. 60. 61.*

(96) *L'inoculation iuſtifieé §. XXXIII. p. m. 51.*

(97) Accuratam de methodo ipſis vſitata relationem publicauit, Regius aulae Hannoueranae Medicus cel. WICHMANN, *Hannov. Mag. 52 et 53. St. 1767.* Lectu ceterum digniſſima ipſa tractatio eſt: *The preſent method of inoculating for the Small pox by Th. Dimsdale London 1767.*

morbi vtilitatem. *Alui fluxus*, ait FR. HOFFMANNVS (98) *licet copioſus, non adeo pertimeſcendus; eundem enim per totius morbi decurſum ſine vllo periculo ſuceſſiſſe vidi, tantum abeſt, vt eruptionem impediuerit.* Idemque, quo vlterius ſuam confirmaret ſententiam, ad ſimiles valde memorabiles AMATI LVSITANI (99) & BALLONII (100) obſervationes prouocat. Notatu etiam perquam digniſſima ſunt, quae de alui fluxuum & medicamentorum laxantium per integrum variolarum grauiorum decurſum inſigni emolumento praeclare tradidit CLIFTON WINTRINGHAM (101) Etiam ipſe iam RHAZES notauit (102): *Ad aluum ſoluentia adhibenda quandoque coactus eris in variolis, interdum propter exceſſum caloris, et cephalalgiam, interdum etiam vt leuis reddatur natura, et minuatur materia variolarum, quando conieceris iſtam eſſe abundantem.* Vomitiones autem ciere, ex optimis quidem noſtri etiam temporis Practicis nonnulli plane diſſuaſerunt. *Vomitum*, inquit cel. TRALLES (103) *recte mea ſententia in variolarum therapia reiicit* de HAEN; atque hic ipſe ill. de HAEN (104) emeticis nunquam ſe vſum fuiſſe, aſſerit, tum quod illa in vomitum propenſio non magis emetico, quam ſine eo ante eruptionem puſtularum tollatur, et inter alia quoque refert, ipſam BOERHAAVII circa variolas doctrinam ſibi adſtipulari, altum de emetico ſilentium obſeruantem. Ipſam certe ad vomitum propenſionem ſolam, ſi nociuae colluuiei educendae nulla

fuerit

(98) *Med. Syſt. T. IV. p. m. 148*

(99) *Cent. III. p. 234.*

(100) *Epid. et Ephem. L. I. edit.* TRONCHINI *oper. T. I. p. 27.*

(101) *Works of the late Clift.* WINTRINGHAM. *Lond. 1757. Vol. II. p. 233. 234 et 235.*

(102) *l. c. cap. XIII. p. 175.*

(103) *De meth. med. variol. ſaepe inſuff. p. 77.*

(104) *Rat. med.* P. II. C. III. p. 39. 40.

ſuerit ſignificatio, nunquam plane pro indicante emetici habendam, et laudandum potius eſſe BOERHAAVII monitum (105), quo ipſe *falſam et periculoſam illam eſſe regulam, vomitus vomitu curatur*, docuit, nos quidem nulli dubitamus. Nimis breuem in hac doctrina magnum fuiſſe BOERHAAVIVM, quisque dolebit in illa vel mediocriter verſatus, ab emeticis autem, huius in morbi curatione plane abſtinuiſſe BOERHAAVIVM multum dubitandi anſam praebent *Boerhauiana* SWIETENII ſupra laudata dogmata, et ipſius BOERHAAVII alibi traditum praeceptum (106): *Excrementum corruptum febrile ex humoribus prius ſanis circa praecordia ludit ſuas tragoedias, ita vt per ſolam febrilem excandeſcentiam mutatum et quaſi venenatum factum, praecordiisque affixum, producat morbos cerebrum afficientes, dolores capitis et deliria immania, quae, excremento hoc ablato, ſanantur.* Sane qui Auctoris, BOERHAAVIO valde aeſtimati, THEOPH. LOBB (107) indicantia exhibendi in febris varioloſae primis diebus emetici perpenderit, atque dein haecce cum generalibus emeticorum indicantibus BOERHAAVII (108) contulerit, non facile dubitabit, BOERHAAVIVM efficacis etiam huius medicinae tutum in variolis vſum ſatis cautum admiſiſſe et commendaſſe. Notatum quoque iam ſupra fuit, magnum ex emetico, vbi confluentes metuendae, praeſidium exſpectaſſe SYDENHAMVM, cuius ſumma fuit apud BOERHAAVIVM exiſtimatio (109), praeſertim quoad hanc de variolis

(105) *aph.* §. 659.

(106) *Praelect. de morb. nerv.* p. 460.

(107) *Treatiſe on the Small pox, Part. I. p. 39. ſqq.* §. 111. 116.

(108) *inſtit. med.* §. 1202.

(109) *conf. orat. de commend. ſtud. Hippocr.*

riolis doctrinam (110). Sed praeterea claros complures reperimus Medicos, eundem eo in conſilio ſecutos, etiam ita, vt non vnice ad confluentium indicia reſtrinxerint; licet plures mitius emeticum antimoniato illi SYDENHAMIANO praeferri maluerint (111). Cum vero hinc, vt arbitramur, ſatis manifeſte conſtet, peculiarem in variolis curandis attentionem poſtulare haud raro praeſentem ſenſim collectam in primis viis vitioſam et praeſertim bilioſam colluuiem, atque contra etiam, phaenomena quae hanc in aegris conditionem declarant, quandoque vel plane deficere, vel ita exigui eſſe momenti, vt nulla illius habenda ratio ſit, vbi et purgatio ac diarrhoea pariter ac vomitiones nihil iuuent, ſed potius noceant; (112) omnino addenda eſt illi ab HVXHAMO propoſitae varioloſi morbi diuiſioni haec modo expoſita, quae nunc deficere, nunc vero et frequentius adeſſe tradit vitioſam ſenſim primas ad vias depoſitam, et maiori quidem

(110) *Aph. §. 1379.*

(111) conf. GVALT. HARRIS *Diſſ. med. et chirurg. II. Londini 1725. p. 38.* WERLHOF *de variol. et anthrac. p. 94. not. 108.* HILLARY *l. c. p. 63. §. VII.* HVXHAM'S *Eſſay on Fevers. p. 142.* vbi inter alia docet: *a gentle Emetic not only in Part throws off the morbific Matter, which primarily affected the ſtomach, but alſo the heavy putrid bilious colluuies, that may have been collected in it, the Liver, Gall-Bladder etc.* Etiam TISSOT, qui, licet in *avis an peuple §. 212. p, 212. p. 236.* emetica et purgantia in morbi initio pernicioſa declarauerat, contra in Epiſt. ad ill. HALLERVM *p 82.* aſſeruit: *non timenda nimis concuſſio ex leni ipecacuanhae doſi, quod remedium pulchri eſt vſus in affinibus morbis, et tanquam arcanum, vt me iam diu docuiſti, in miliari febre famigeratum, feliciterque aliquoties infregi legem, qua me ſeuere prohibui, quoad emeſin in cura varioloſa.*

(112) conf. WERLHOF *l. c. p. 30. not, not. 23.* BALLON *epidem et*

emphem.

dem ex parte bilioſam colluuiem, ſiue ſimul praeſto fuerit inflammatoria diatheſis, ſiue minus.

§. XII.

Iam vero circa putridas etiam febres, cum variolis ſubinde coniunctas, diſpiciamus, annon et has differentia intercedat, quae in ipſa pariter praxeos commoda notari mereatur. De pluribus quidem ſatis conſtat phaenomenis et ſymptomatibus, quae putridam febris indolem deſignent, ita tamen diuerſa illorum eſt conditio, vt ex diſcrepantibus corporis vitiis, in curatione quoque diſtinguendis, omnino deriuanda videantur. Si enim bilis et reliquae vitioſae praecordiorum colluuiei aliquae ſunt partes in grauiori producendo variolarum morbo, dubitari non poterit, quin et quandoque putrida cum variols iunctae febris indoles praecipuam eo ex fonte originem habeat. Ad inſignem certe putredinis gradum ſolo fere bilis corruptae et putridae vitio corporis humores perduci, peſſimamque etiam cum ſanguinis valde diſſoluti indiciis febrem, et maxime difficilem quandoque petechialem, ſaepe quoque cum perturbato multum variaque ratione ſyſtemate neruoſo, plurimae veterum aeque ac recentiorum obſeruationes facile quemuis edocere poterunt (113). Si huiusmodi autem

ephem. L. II. edit TRONCH *T. I. p. 192.* Quo et referri forſan poteſt *obſ. 2 in cap. IX. tractationis* IAMES BVRGES *von der Einpfropfung; Bremen 1756. p. 39. 40.* Licet pro certo non conſtet, annon potius hic Auctor emetica, vbi recte data profuiſſent, minus caute, minusque praeparato corpori data nocuiſſe obſeruauerlt. conf. ipſe HVXHAMVS *l. c. p. 143.*

(113) De febribus putridis a bile

autem febrium naturam accuratius cognitam habuerimus, veriorem quoque conceptum putridae indolis frequentioris febrium variolas comitantium, minimum quoad aliquam, maiorem minoremue, ipſius partem, forte aſſecuti erimus. Dubitandum fere non eſt, grauiorem illam putridam diatheſin, cum incipiente praeſertim exſiccatione confluentium variolarum plerumque inualeſcentem, cui prae aliis purgantia, iuxta cum vitrioli ſpiritu, poſt maxime ſalutaria FREINDII et MEADII monita, feliciſſimo cum ſucceſſu adhiberi, multorum obſeruatio ſaepius docuit, etiam aliqua exparte originem ſuam bilioſae colluuiei debere, vtpote quae iſto in morbi genere rarius deficere videatur, ac ſaepe ſatis certis indiciis vltimo illo in ſtatu ſe manifeſtet. Sed praeterea etiam, vbicunque in varioloſo morbo, praeſertim tertio et quarto eiusdem ſtadio, vere putridae febris notas cum illis putridarum et bilioſarum ſordium coniunctas animaduertamus, quod non raro, ſerius in primis nobis aduocatis, contingit, annon partem vniuerſalis putridae corruptionis ab hoc venenato quaſi fermento tunc oriri iudicemus, cum idem et alias grauiſſima putridarum febrium phaenomena, praecipue vbi viridis abundat bilis, maculas nempe fuſcas, liuidas, et nigras, ſimilisque coloris puſtulas, ſanguinis diſſoluti fluxus, ſtaſes inflammatorias ſymptomaticas, languores, ſpasmos, deliria, ſopores, producere valeat?

Sed ab hac modo deſcripta maxime diſtingui meretur putridae illius in variolis diatheſeos humorum origo, quam obſer-

le praeſertim conferri meretur TISSOTI *Diſſ de febribus bilioſis.* GLASSII *comm. de febr. p. 122. ſqq.*

149. ſqq. 155. ſqq. HVXHAMI *obſ. de aere et morb. epid. edit. Lipſ. p. 59. 260. 322. etc.*

obſervamus, vbi grauior inflammatoria febris neglecta, & regimine, diaeta et medicamentis calefacientibus maiorem ſenſim ad vehementiam perducta fuerit. Haec putredo illa eſſe videtur, quam BOERHAVIVS (114) oriri dixit *a cauſis inflammatione ſimplici maioribus*, cuiusque geneſin alibi prolixius exponit (115). Vt enim alias etiam calor vehementior, ſanguinisque motus ordinario multum velocior, ſi diutius perſeuerent, ſine omni dubio craſin humorum inuertere ac deſtruere valent, ita idem quoque, et fere magis, in variolis, etiamſi febris modo ſimplex inflammatoria fuerit, experientia id manifeſte confirmante, metuendum. Intermiſſo in variolis regimine refrigerante, motisque et conſervatis ſudoribus, non raro phreneſin, petechias, ceteraque peſſimi ominis ſymptomata ſudores hoſce mox excepiſſe, obſeruauit SYDENHAMVS, quae non tam a morbi malignitate quam ſiniſtro regimine oriri, multa edoctus experientia iudicauit (116); etiam vbi modo citius iuſto ad lectum damnantur aegri, inde ſaepiſſime mictum oriri ſanguineum, tum etiam maculas purpureas, aeſtiuo maxime tempore, atque in iuuenta adhuc florentibus, retulit (117). Facile autem eſt intellectu, ipſa in praxeos commoda hancce, ex nimis increſcente, ac damnoſis artis adminiculis magis euecta, inflammatoria febre oriundam, putridam diatheſin merito diſtingui a priore, bilioſae praeſertim colluuiei tribuenda; ſiquidem prior illa euacuantia plerumque poſtulet, quae in poſteriori, niſi alia coniuncta ſit conditio, quam facillime nociua eſſe poterunt. Iam vero, tertio quoque, loco inter cauſſas putridae, et quidem ſecunda-

riae

(114) *aphor. §. 703.*
(115) *aphor. §. 84. 100. et 689.*
(116) *Sect. III. C. III. oper. vniv. p. m. 167.*
(117) *Diſſ. epiſt. ad Guil. Cole. oper. p. 359.*

riae variolatum febris, ſine dubio ipſa quoque ſuppuratio referenda eſt, praecipue ſi confluxerint puſtulae, vel ſi permagna etiam copia diſcretarum adfuerit. Suppetias equidem huic ipſi cauſſae ferre poſſunt, ac fere ſemper ſolent, in augendo hoc malo, perſpiratio in cute puſtulis obſita impeditior, minusque libere ſuccedens vel ceſſans etiam nimis mature ſaliuatio, neque raro his antea memoratae, quandoque et plures accedunt cauſſae, attamen in eo etiam optimi Scriptores conſentire videntur, putridam illam ſecundariam febrem praecipue tum ex nimis abundante materiae purulentae copia, quam vt ſufficiens in puſtulis cutaneis ſpatium reperire queat, tum quoque ex parte abſorpta puris ad cutim iam depoſiti, cum puſtulae exſiccari ac faciei tumor deſidere coeperit, ſuam originem habere (118): ſiquidem febris illa ſe ita fere habere ſoleat, vt ſe habet paucitas et multitudo variolarum, purisque in iis contenti melior vel peior indoles (119). Sanguini admixtum pus, praeſertim copioſius et vbi corpus aliunde ad febriles motus diſpoſitum fuerit, putridam excitare febrem poſſe, inficiari non licebit, cum ad putridam corruptionem is humor valde inclinet, et vltimae phthiſicorum tragoediae hanc eiusdem poteſtatem ſatis declarent. Neque ideo mirum, eam ad febrem vel praecauendam vel minuendam, pro inſigni etiam praeſidio, maturarum puſtularum pertuſionem, qua pus collectum emittatur, a praeclaris hac in doctrina viris habitam

(118) conf. LOBB *libr. cit. P. I. §. 449.* ill. *de* HAEN *Rat. med. P. II. p. 46. Totus*, ait, *panniculus adipoſus tunc pure ſtatet, tumetque, immo pure adhuc ſaepe plenus ſanguis eſt.*

(119) TRALLES *vexatiſſ. inſit. arg. Qu. V. p. 86.*

habitam eſſe ([120]); quae operatio iam ab Arabibus, RHAZE ([121]) et AVICENNA ([122]), commendata fuit. Plurimum tamen commodi, etiam hanc aduerſus cauſſam, ſecundum praeſtantiſſima FREINDII et MEADII praecepta, quae perpetua fere multorum obſeruatione confirmata reperimus, ex alui repetita purgatione licet exſpectare, ſi modo acidi vitriolici vſus ſatis copioſus cum potu largo demulcente illi adiungatur, ſimulque reliquarum excretionum ſucceſſus liberior ſtudioſe conſeruetur.

Sed praeterea nec dubitandum, aliam a praecedentibus diſcrepantem, atque iis plerumque grauiorem, rerum conditionem quandoque occurrere, a bonis fere omnibus Auctoribus quoque memoratam, non ſemper tamen quoad cauſſas et vitiorum corpori inhaerentium indolem diſtinctam, quam nempe MEADIVS ſub *ſanguinearum variolarum* nomine et HVXHAMVS ſub *variolis illis, quas febris malignae vel petechialis indolis comitetur, in qua craſis ſanguinis plane diſſolueretur*, deſcripſit; et HILLARY peculiari de his capite egit, ſub titulo *the Bleeding Small pox, or thoſe attended with purple ſpots and haemorrhages.* Qui bonas de his deſcriptiones accurate perpenderit, adque ipſis in aegris quaeuis ad phaenomena, perquiſitis etiam horum cauſſis,

([120]) HILLARY *Pract. Eſſay on the Small Pox. p. 106.* de HAEN *Rat. med. P. II. p. 45. ſqq.* HVXHAM *on Feuers. p. 149. 150.* TISSOT *avis au peuple §. 218. p. 241.* Quae vero ill. TRALLES conſilio huic oppoſuit, haud exigui momenti difficultates, *De method. med. variol. hact. inſuff. p. 108-111.* minus hoc loco nos tangunt, quam vt a nobis iam ponderandae videantur.

([121]) *cap. VII. ex edit. Channing, p. 123. 124.*

([122]) *Canon. Med. L. IV. cap. de variol.*

ſis, ſoilicite attenderit, eum quoque putridae huius varioloſi morbi indolis differentem a praecedentibus naturam ſaepe non difficulter eſſe reperturum exiſtimamus. Alia enim plane ratio hac in morbi conditione eſt, ac in vehementiori et protracta inflammatoria febre, cum nimis diſſoluti ſanguinis praematura ſint indicia, ſanguinisque miſſio non modo nihil iuuet, ſed increſcenti potius putredini anſam praebeat; alia etiam ratio ſaepe eſt, quam vt primarum viarum colluuiei putreſcenti adſcribi poſſit, cum eiusdem indicia nunc deficiant, nunc vero praeſenti conditioni non reſpondeant, ſaepiſſime nec ab euacuantibus, niſi certo ſub ſtatu complicato, quid commodi exſpectari liceat, verum contra multum haud raro noxae ex hiſce metuendum ſit. Nec niſi rerum plane ignarus cum ſuppuratoria putrida febre hunc de quo loquimur ſtatum confuderit, quippe qui aliquando ante eruptionem, interdum quoque cum illa, alias breui poſt illam ſe manifeſtare, et licet ſuppurationis tempore inſcreſcat, tamen ab oriunda inde putredine ſe ſatis diſtinguere ſolet. Profundior ſaepe cutis in facie, pectore, dorſo, artubus, rubor eſt, puſtulae non eleuantur, ſed in cute quaſi retentae, nimis profunde rubrae, quaſi cruentae, paſſim liueſcentes et nigreſcentes, haerent, maculae quoque profunde purpurei, vel caſtanei vel liuidi, vel atri coloris accedunt; etiam veſicae nonnunquem oriuntur velut ex ambuſtione, ſero diſtentae, quibus ſubiecta caro nigra et quaſi ſphacelo affecta apparet, quandoque et integri artus liueſcunt; in adultioribus quoque ſaliuatio copioſa ſolito maturius accedete ſolet, eademque dein nonnunquam cruenta fit; praetereaque ſanguis, varias per vias, isque tenuis et interdum liuidi coloris, quo citius eo maiori cum periculo,

culo, erumpit. A craſi praeſertim globulorum rubrorum ſanguinis maxime diſſoluta et deſtructa peſſimam hanc varioloſi morbi conditionem perſpicaces Viri deriuarunt ([123]), eamque ſententiam et ipſa phaenomena et praeſtantioris curationis, per acida mineralia et antiſeptica adſtringentia praeſertim perficiendae, ſucceſſus confirmant. Sed teſtatur quoque experientia, quandoque haud ſubſequi hanc variolarum ſpeciem, vbi ex corporis habitu vitaeque genere tenuem et aeſtuoſum ſanguinem colligere licuit, et contra quosdam illa corripi, vel ſaniſſimos et caute viuentes, vel etiam quos ab eadem ſaltim alieniſſimos conieciſſes. Infectionem ab optimae indolis variolis hae quandoque peſſimae praeter opinionem ſubſequuntur, licet nullis etiam putridis exhalationibus expoſitus aeger fuerit, nullisque de aliis tantae putredinis, diſſolutioni ſanguinis maiori coniunctae, cauſſis conſtet. Metus ac terror ſecundum aliquas ill. Praeſidis obſeruationes in quibusdam viſae ſunt anſam illi corruptioni praebuiſſe. In his aegris nonnunquam bilis viridis multum, ita quidem, vt aliquamdiu ante retentum et corruptum hunc humorem fuiſſe, veriſimile eſſet, vix vllo tamen cum leuamine, aluo et vomitu redditum fuit. Quandoque vomicae occultae, ad ſanguinem transmiſſa inde acri, ichoroſa, putrida materie; nonnunquam lumbricorum cadauera in inteſtinali canali collecta, ([124]) copioſis purpureis, quandoque et fuſcis et liuidis, immo quoque nigris, petechiis anſam præbent; quibus ex cauſſis praeſertim poſterior cum varioloſa infectione facile coniungi poteſt.

Ipſa

([123]) *v.* HILLARY *Lib. cit. ch. IX. P. VII. p.* 127. HVXHAM *of the Small pox, in Eſſay on fevers, p.* 128.

([124]) Conf. inprimis van den BOSCH *Hiſtor. conſtitut. epid. verminoſae p.* 30 *et ſqq.*

Ipſa debilitas ſyſtematis neruoſi, ex nutrimento non ſatis reficiente, et ex morbo graui neruoſo praegreſſo, atque ſcorbutica diatheſis, praeterea diuturnus frequens aut largus medicamentorum reſoluentium efficaciorum vſus, ex quorum numero HVXHAMVS praeſertim lixiuia ſaponacea ([125]), ſaliaque alcalica volatilia, et Mercurium, ([126]) conſentientibus aliorum obſeruationibus ([127]), damnat, ad peſſimam hanc variolarum indolem multum quoque conferre videntur. Neque vero excludendae ſunt tempeſtatum et conſtitutionum certarum epidemicarum conditiones, huic morborum putridorum generi nonnunquam magis minusue fauentes, in quibus aliquando το θειον Hippocraticum animaduertere licet ([128]).

Peculiarem praeter haec indolem iis in febribus reperiri exiſtimamus, quibus putridae ex cadaueribus, ex grauiter aegrotantibus, et praeſertim iis, qui putridis laborant morbis, variisque horum excretis, atque ex aquis, aliisue rebus putreſcentibus ortae exhalationes anſam dedere; dum integrum ſyſtema neruoſum, quoad functiones vitales, motus reliquos ſpontaneos, ſenſusque externos et internos, diuerſimode, in his magis ac alias, fere proxime affici, nunc opprimi, nunc incitari, nunc alia ratione perturbari ſolet ([129]). Felicior etiam hiſce febribus medendi methodus ordinarie longe maiorem

([125]) *Eſſay on Fevers Ch, V. p. 49.*

([126]) *Ibid. p. 46. et 133.*

([127]) conf. TRALLES *vexatiſſ. inſit. arg. p 94. ſqq.* TISSOT *Lett. à Mr. de* HAEN *p. 58.*

([128]) HVXHAM *l. c. p. 131.*

([129]) conf. PRINGLE'S *obſ. on the diſeaſ. of the Army P. III. Ch. 7. on the Iail or hoſpital fever.* HVXHAM *de aere et morb. epid. edit. Lipſ. p. 268 - 271.*

iorem ac alias attentionem ad affectum ſyſtema neruoſum poſtulat; et grauiorem plerumque noxam in his ex omni debilitante remedio aut accidente, ac in aliis, metuendam eſſe conſtat. Vtque ideo et frequentior in his neceſſitas eſt adhibendorum excitantium calidiorum, vt ſalium volatilium alcalicorum (130), vini, aromatum, theriacae, veſicantium etc., ita rarius iisdem conuenire videntur, quae in aliis praeſtantiſſimi ſunt vſus remedia, adſtringentia et refrigerantia efficaciora. Quumque ſub epidemia varioloſa non raro plures aegrotantes eodem in conclaui, eoque ſaepe valde anguſto et valde calefacto et arctiſſime clauſo decumbentes, eodemque in aere alios, in quibus adhuc morbus exſpectatur, viuentes offendamus, quum etiam neceſſaria munditiei cura tam ſaepe negligatur; fieri certe vix aliter poterit, quin putrida miaſmata cum varioloſa infectione indeque excitato morbo ſaepe coniungantur, atque ideo morbus varioloſus de natura febrium, quae carcerum ac noſodochiorum dicuntur, magis tunc minusue participet, ac peculiares hanc ob rationem cautiones in medendo poſtulet (131).

§. XIII.

Quod ad neruoſae denique lentae febris, in aegris varioloſis interdum quoque obuiae, indolem attinet, neque

(130) De horum vſu in febribus huiusmodi putridis in primis conferri meretur DONALT MONRO's *Account of the diſeaſes in the Brit. milit. Hoſp. London 1764. p. 32.*

(131) conf. in primis HVXHAM *on Feuers p. 131. 132.* Docuit etiam ſaepe obſeruatio, primum in vna domo variolis correptum prae ſequentibus mitius aegrotare ſolere; qua de materia conferri merentur quae cl. HIRZEL retulit in *Abhandl. der natürl. Geſellſch. in Zürch. 1. Theil p. 195. 196.*

que hanc eodem ſemper modo comparatam eſſe, ſed notatu etiam dignas differentias admittere, ex ipſa aegrorum obſeruatione perſuaſiſſimum habemus. Huius quidem febrium generis, tot aliis cum febrilibus morbis ſubinde coniuncti, veram conditionem nunc cognitam ponere liceat, vtpote quam plures accurati Scriptores, HVXHAMVS (132) praeſertim, GLASSIVS (133) et LANGRISH (134) et GILCHRIST (135) ſatis clare deſcriptam dederunt. Neque nobis animus nunc eſt, complicationibus huius febris cum aliis recenſendis inhaerere, quas omnino dari cum diatheſi praeſertim putrida, rarius cum phlogiſtica ſanguinis, interdum cum varia vitioſa ad primas vias colluuie, extra dubitationem eſſe collocatum exiſtimamus. Studioſam requiri attentionem, ne vel in ſimplici tali febre dignoſcenda decipiamur, vſu rerum non deſtitutus quisque facile largietur, cum nequaquam omnis virium grauis languor, ſenſuumque externorum ac internorum ſtupor, ac ſolito minor quoad reliqua naturae actuoſitas, huiusce febris praeſentiam ſatis certo declarent; ſiquidem et ſummus languor cum tardante puſtularum eruptione ac eleuatione, ſola etiam ex plethora, nonnunquam ex nimis magna quoque et vehementius exaltata inflammatoria diatheſi, praetereaque interdum ex collecta in praecordiis cacochylia, certiſſime producatur.

Con-

(132) *Eſſay on Fevers Ch. VI. et VII. p. 72. et in obſ. de aere et morb. epid. edit Lipſ. p. 163. ſqq.*

(133) *comment de febr. VII. p. 120 ſqq.*

(134) *The modern Theory and Pract. of Phyſic. London 1738. p. 329 ſqq.*

(135) *Med. Eſſays and obſ. of Edinb. Vol. IV. n. 23. et V. n. 48.*

Contingit vero interdum ſigna neruoſae lentae febris HVXHAMIANA, plane deficientibus etiam his alienis languoris vitalis et animalis cauſſis, puſtularum eruptionem praecedere, atque aliquot per dies perſeuerare, vbi tamen eruptio ex voto ſuccedit, integerque dein morbus decurſum ita regulariter abſoluit, vt meliorem non exoptes, licet eruptio nullis plane cardiacis aut ſtimulantibus, ab HVXHAMO et aliis eo ſub ſtatu commendatis, promota fuerit. In his ergo certe opus non fuit cardiacis et excitantibus. Probabiliter nocuiſſent. Ergone minimum cautiſſime, ſub ſignis etiam neruoſae illius lentae febris, cardiacis praeſertim calidioribus vtendum?

Praeterea deficit aliquando, vera ex obſeruatione, actuoſitas illa naturae, qua opus ad eleuandas ac maturandas puſtulas, vt quoque cryſtallinae et verrucoſae fiant, haeque tandem, vix vlla praeſente febre, ac fere vnice ob defectum caloris vitalis, liueſcant et nigreſcant, licet in eruptione vires naturae deficere non viſae ſint, ſed puſtulae potius ſubito, perexigua tamen praegreſſa febre, quam copioſiſſimae prodierint, cum et nihil plane cardiacorum ac ſtimulantium adhibitum fuerat. Quem ſtatum, vt praecedentem quoque, ab illo, quem HVXHAMVS deſcribit, pariter diſcrepantem, aliquoties in tenellis obſeruauit ill. Praeſes.

Quodſi nunc ad neruoſas febres etiam eas omnes referre liceret, in quibus ſymptomata neruoſa, ex cauſſis minus euidentibus, ac peritiores quoque latentibus, oriunda prae aliis emineant, atque vel perſeueranter, vel frequenter ſaltem, aut permutatis inter ſe vicibus

cibus, aegros corripiant, pluribusque ex manifeſtiorum numero phaenomenis haud reſpondeant; quam ad indolem febrium plurima pertinent Hippocratica malignitatis criteria; omnino etiam inter varioloſos morbos eiusmodi reperies, quibus febrem neruoſam tribuere queas, licet lentarum cognomen ex idea HVXHAMI et aliorum, quos laudauimus, Anglorum haud mereantur. Ad ſymptomata autem illa neruoſa, in quorum origines quandoque fruſtra inquiſiueris, cum cognitis non reſpondeant cauſſis, præſentim referenda ſunt, vehementior capitis, colli, lumborum et artuum dolor, delirium pertinacius poſt eruptionem, vrina praecipue limpida, pauca et ſaepe tunc emiſſa, cum inquietudine, peruigilio, floccorum lectione aut feſtucarum euulſione; ſitis defectus, potusque neceſſarii, praeſertim ſubacidi detrectatio, vbi lingua ſicca, aſpera, fiſſa, fuſca aut nigra eſt; auditus obtuſus; reſpiratio luctuoſa aut ſuſpirioſa; vocis defectio; deglutitionis difficultas, praeſertim cum ſpiritu tuſſiculoſo; ſingultus; tendinum ſubſultus; frequens horror; caloris et ruboris permutatio crebra; artuum tremor; motusque conuulſiui etc. (136). Longe plura facile huc referre liceret, ſed hic memorata pro exemplis abunde ſufficere videntur. Et, cum ipſa coctio pathologica et quoduis criticum, magna etiam ex parte a ſyſtematis neruoſi conſtitutione ac efficacitate pendeat, potiſſimum quoque iſta ad neruoſa ſymptomata pertinere videntur, vrina praeter rationem cocta, puſtulae in artubus prius ac in facie prodeuntes, deficiens

(136) Plurima variolarum ſymptomata tum neruoſa tum alia, probabilibus ex rationibus, quoad fieri potuit, maximam partem expoſita,

ciens capitis et manuum iuſtis temporibus intumeſcentia, noua puſtularum copia poſt alteram erumpens (137), ſaliuatio in infantibus (138); et quae ſunt huiusmodi plura.

TANTVM.

poſita, cum ſubiuncta cuiuis medendi methodo, v. in LOBB's *Treatiſe on the Small pox P. I. ch. IV-VII. p. 55-120.*

(137) HILLARY *Pract. Eſſ. on the Small pox ch. V.*

(138) G. CLEGHORN's *obſ. on the epid. diſeaſes in Minorca III. Edit p. 295.*

ERRATA.

Pag. 15 lin. 7. diuioſionem lege diuiſionem
- - 16 - 6- ſuccentibus - - ſuccedentibus
- - 18 - 7. ἔυθηες - - ἐυηθες
- - 23 - 28. perfluere - - profluere
- - 24 - 32. pericuſior - - periculoſior
- - 32 - 4. ab init. §. X. poſt vocem *inflammatoriam* inſeratur, *habent,*